

Florence Nightingalová – její vliv na vývoj ošetřovatelství

Tereza Rafajová

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav zdravotnických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza Rafajová**
Osobní číslo: **H17276**
Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**
Studijní obor: **Všeobecná sestra**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Florence Nightingalová – její vliv na vývoj ošetrovatelství**

Zásady pro vypracování

Rešerše literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti ošetrovatelství v historickém kontextu, osobnosti Florence Nightingale a jejího vlivu na vývoj ošetrovatelské profese.

Příprava metodiky kvantitativního šetření.

Formulace kritérií pro výběr respondentů.

Realizace šetření technikou dotazníku.

Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných informací.

Prezentace výsledků šetření, jejich shrnutí a návrh doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- BOSTRIDGE, M. *Florence Nightingale: The Woman and Her Legend*. London: Penguin Books, 2020. 704 p. ISBN 978-0-241-98922-7.
- KUTNOHORSKÁ, J. *Historie ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2010. 206 s. ISBN 978-80-247-3224-4.
- NIGHTINGALE, F. *Kniha o ošetřování nemocných*. Překlad Paulina KRÁLOVÁ. Praha: J. Otto, 1874. 187 s.
- PLEVOVÁ, I. *Ošetřovatelství I. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Grada, 2018. 286 s. ISBN 978-80-271-0888-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Anna Krátká, Ph.D.**
Ústav zdravotnických věd

Datum zadání bakalářské práce: **22. října 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. května 2022**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

PhDr. Pavla Kudlová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně ..... 2.5.2022 .....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá životem a dílem zakladatelky moderního ošetrovatelství Florence Nightingalové a jejím vlivem na vývoj ošetrovatelské profese. Práce je strukturována do dvou celků, teoretického a praktického. Teoretická část tvoří pohled na vývoj ošetrovatelství s akcentem na období Florence Nightingalové, její dílo a přínos pro světové ošetrovatelství. V praktické části byla použita kvantitativní metoda výzkumného šetření, technika dotazníku. Kde jsme zjišťovali, co ví všeobecné sestry o Florence Nightingale a jak podle respondentů její osobnost ovlivnila obor ošetrovatelství. Hlavní cíl byl naplněn s pomocí tří dílčích cílů. Zjistili jsme, že všeobecné sestry mají znalosti a vědí, kdo byla Florence Nightingalová.

Klíčová slova: ošetrovatelství, historie, ošetrovatelka, reformátorka, sestra, péče

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the life and work of the founder of modern nursing Florence Nightingale and her influence on the development of the nursing profession. The work is structured into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is a look at the development of nursing with an emphasis on the Florence Nightingale period, her work and contribution to world nursing. In the practical part, a quantitative method of research was used, the technique of a questionnaire, where did we find out what the general nurses knew about Florence Nightingale and how, according to the respondents, her personality influenced the field of nursing. The main goal was fulfilled with the help of three sub-goals. We found out that the general nurses have knowledge and know who Florence Nightingale was.

Keywords: nursing, history, nurse, reformer, nurse, care

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Anně Krátké, Ph.D., za milý a laskavý přístup, pomoc, neskutečnou trpělivost a cenné rady při psaní. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumném šetření. V neposlední řadě bych chtěla moc poděkovat svému příteli, synovi a rodině za podporu, trpělivost a pevné nervy po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POČÁTKY OŠETŘOVATELSTVÍ	12
1.1 VÝVOJ OŠETŘOVATELSTVÍ VE SVĚTĚ	12
1.2 VÝVOJ OŠETŘOVATELSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	13
1.3 POČÁTKY VZDĚLÁVÁNÍ V OŠETŘOVATELSTVÍ	15
1.3.1 Vzdělávání sester ve světě	15
1.3.2 Vzdělávání sester v českých zemích	16
1.4 SPOLEČENSKÉ POSTAVENÍ SESTER.....	17
1.4.1 Ženské emancipační hnutí a jeho vliv na vývoj profese	18
1.4.2 Vývoj sesterské uniformy	18
2 FLORENCE NIGHTINGALOVÁ	21
2.1 OSOBNOST F. NIGHTINGALOVÉ A VOLBA POVOLÁNÍ	21
2.1.1 Cestování a získávání zkušeností	22
2.1.2 Působení v Ústavu šlechtičen.....	22
2.2 KRYMSKÁ VÁLKA.....	23
2.2.1 Péče o vojáky	23
2.2.2 Statistiky.....	24
2.2.3 Ocenění Florence Nightingalové.....	24
2.3 OŠETŘOVATELSKÁ ŠKOLA A PUBLIKAČNÍ ČINNOST	25
2.3.1 Ošetřovatelská škola.....	25
2.3.2 Slib ošetřovatelek	26
2.3.3 Dílo F. Nightingalové.....	27
2.3.4 Muzeum Florence Nightingalové.....	27
3 OŠETŘOVATELSTVÍ 21. STOLETÍ	28
3.1 SOUČASNÝ STAV OŠETŘOVATELSTVÍ.....	28
3.1.1 Vzdělávání sester	29
3.1.2 Sesterské organizace	30
3.1.3 Osobnost sestry 21. století.....	32
3.2 ODKAZ F. NIGHTINGALOVÉ.....	33
3.2.1 Profesionalizace sesterské profese	33
3.2.2 Model F. Nightingalové	34
3.2.3 Mezinárodní den sester	35
3.2.4 Časopis Florence	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 METODIKA VÝZKUMNÉ PRÁCE	38
4.1 CÍLE PRÁCE	38

4.2	METODIKA A TECHNIKA VÝZKUMU	38
4.3	CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ	38
4.4	CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKOVÝCH POLOŽEK	38
4.5	ORGANIZACE ŠETŘENÍ	39
4.6	ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	39
5	VÝSLEDKY VÝZKUMU	41
5.1	DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	41
5.2	ZPRACOVANÉ OTÁZKY K CÍLŮM PRÁCE SOUČASNĚ S JEJICH HODNOCENÍM.....	45
6	DISKUZE	68
	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	76
	SEZNAM TABULEK.....	78
	SEZNAM GRAFŮ	79
	SEZNAM PŘÍLOH.....	80

ÚVOD

Ošetřovatelství je dnes samostatná vědní disciplína, která se neustále vyvíjí a směřuje kupředu. Spolupracuje s klinickými obory, ale také s ostatními vědními obory, jako jsou například etika, filozofie, psychologie, pedagogika nebo statistika. Hlavním cílem ošetřovatelství je uspokojit veškeré potřeby člověka. Vychází z více filozofických směrů, zde zmiňujeme jen dva nejdůležitější. Holismus pojednává o celostním přístupu a respektování lidské bytosti jako celku. Princip humanismu je založen na lidské důstojnosti, hodnotě a úctě k životu, rozvoji lidských sil a schopností. Nynější ošetřovatelství je založeno na samostatnosti sester, týmové spolupráci s lékaři a s ostatními zdravotnickými pracovníky. Součástí vykonávání sesterské profese je i celoživotní vzdělávání, které ze sester dělá ještě větší profesionály (MZČR, © 2021).

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Praktická část je rozdělena do tří hlavních kapitol. V první kapitole se věnujeme vývoji ošetřovatelství jak u nás, tak i ve světě, nevynecháváme problematiku vzdělávání a postavení žen ve společnosti. Ve druhé kapitole se zabýváme největší osobností ošetřovatelství Florence Nightingalovou a její zásadní změny, které v ošetřovatelství zavedla. Více si přiblížíme působení Florence v krymské válce, její publikační činnost, založení první ošetřovatelské školy v Londýně, na jejímž místě v současné době stojí muzeum. Ve třetí kapitole informujeme o současném ošetřovatelství ve 21. století a odkazu Florence Nightingalové. Dále se věnujeme odkazu a myšlenkám Nightingalové. Rozebíráme její teorii environmentálního modelu, odborný časopis pro nelékařské zdravotnické pracovníky Florence, profesionalizaci sesterské profese i Mezinárodní den sester, který slavíme na její počest.

Bakalářská práce si klade za cíl přiblížit historii ošetřovatelství a období Florence Nightingalové. Hlavním cílem práce je zjistit, jak ovlivnila Florence Nightingalová ošetřovatelskou profesi. Dále jsme zjišťovali, jaké jsou znalosti všeobecných sester a co vědí o Florence Nightingale. V neposlední řadě jsme zjišťovali, zda všeobecné sestry dosud využívají některé z metod a forem práce dle Florence. Právě na základě tohoto zjištění jsme analyzovali názory respondentů na vliv Florence Nightingalové v oboru ošetřovatelství.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POČÁTKY OŠETŘOVATELSTVÍ

Na vývoj ošetřovatelství měly značný vliv společenské a sociálně-ekonomické podmínky, stejně jako náboženství, kultura, války, rozvoj medicíny, vědecké objevy a celkový stav obyvatel. Vývoj ošetřovatelství dělíme do tří historických období (Farkašová, 2005, s. 22).

- **Neprofesionální ošetřovatelství** – jedná se o laickou péči. Je historicky nejdelším obdobím. Pro tuto éru je typická nutnost vystačit si sám, nebo hledat pomoc v rodinném kruhu. Této činnosti se většinou věnovaly ženy, které dědily zkušenosti, tradice a moudra od svých předků. Nejvyužívanější byly přírodní zdroje, které sloužily k ošetřování v domácnostech.
- **Charitativní ošetřovatelství** – vycházelo z křesťanské lásky a zaměřovalo se na pomoc specifické skupině lidí. Například se mohlo jednat o podporu postiženým, ochranu opuštěných dětí, pomoc chudým a nemocným, kteří jsou odkázáni na druhé. Péče, kterou nemocným poskytovaly církevní řády, byla orientována hlavně na uspokojování základních lidských potřeb. Tento typ péče se poskytuje dodnes.
- **Profesionální ošetřovatelství** – úzce souvisí s rozvojem medicíny, vzdělávání a vznikem nemocnic (Farkašová, 2005, s. 22–23; Farkašová, 2010, s. 10; Plevová a kol., 2018, s. 13).

1.1 Vývoj ošetřovatelství ve světě

O vývoji ošetřovatelství (1.1 a 1.2) se zmíníme jen okrajově, aby byl zachován kontext. I když úzce souvisí s tématem naší práce, není její dominantou.

Již v pravěku se setkáváme s jakýmsi prvotním ošetřením. Praxe vychází ze získaných zkušeností a poznatků. Využívaly se spíše přírodní a organické suroviny, např. voda, plodiny či rostliny. Lidé věřili, že je na světě něco jako vyšší moc. Svou víru začali vkládat do rukou kněžím a šamanům. Věřili, že umí mluvit s duchy. Později měl každý kmen svého šamana neboli léčitele, který používal k léčbě lektvary, byliny a různé odvary (Plevová a Slowik, 2008, s. 9–10).

Ve starověké kultuře bylo zdraví chápáno jako odměna za víru. Za provinění se přišel od bohů trest v podobě nemoci. Lékaři z Egypta své poznatky z pozorování zaznamenávali na papyrus. Z této doby se dochovaly dva významné dokumenty – Ebersův a Smithův papyrus (Kazimour, 2017, s. 65–66; Plevová a Slowik, 2008, s. 12–13; Švejdová, 2011, s. 14–20).

Hippokrates je považován za otce západní medicíny. Vycházel z přírodovědných poznatků a teorie rovnováhy čtyř tělesných tekutin. Hippokratova teorie se zakládala na tom, že choroby jsou následkem přírodního prostředí, nikoli náboženského podkladu (Hanák, Ivanová, Potomková, 2015). Mezi další uznávané lékaře a filozofy starověkého Řecka patřil Aristoteles. Byl vychovatel Alexandra Makedonského a Platónův žák (Romero Reverón, 2015).

Dále můžeme zmínit významného římského lékaře, filozofa a spisovatele Claudia Galéna. Všímal si rozdílů mezi tepnami a žilami (Nutton, 2021).

Ve středověku bylo vědecké bádání v útlumu. Víra a křesťanství se stalo středem pozornosti. Na utrpení se nahlíželo jako na součást života nemocných, a právě utrpení se stalo podnětem pro vybudování nemocnic. Hlavní zásluhu na dochování písemností měli mniši, kteří opisovali a uchovávali lékařské knihy. Dominantou středověkého ošetřovatelství byla klášterní medicína, která měla sídlo v klášteře na Monte Cassinu v Itálii (Plevová a Slowik, 2008, s. 17–18).

Významným lékařem arabské medicíny byl Avicenna, který je považován za otce moderní medicíny. Vycházel z Hippokrata a Galéna. Proslavila ho jeho dvě nejnámější díla *Danešnáme* a *Kánún* (Švejdová, 2011, s. 24–26).

V polovině 15. století byl objeven knihtisk, což umožnilo snazší rozšíření a vydávání lékařských knih. Důležitou osobou renesance byl Leonardo da Vinci. Ten, jako jeden z mála, zachytil topografický řez tělem, popsal zakřivení páteře, detailně prozkoumal srdce a krevní oběh, zaznamenal polohu plodu v děloze. Věda byla v největším rozmachu. Lékaři a vědci byli zapálení do objevování nových dosud neprozkoumaných aspektů lidského těla. Od této chvíle se začalo organizovaně vzdělávat na akademiích, také se podařilo vyvrátit mnoho mylných informací a domněnek (Plevová a Slowik, 2008, s. 20–21).

V nemocnicích převažovalo spíše pečování než ošetřování. Ošetřovatelství, jak ho známe dnes, začalo získávat svoji podobu až s příchodem Florence Nightingalové (Plevová a kol., 2018, s. 14).

1.2 Vývoj ošetřovatelství v českých zemích

V českých zemích, kolem 10. století, můžeme nacházet první hospice. V nich se civilní sestry staraly o zajištění základních potřeb nemocných, nemajetných a chudých osob. Náboženské řády zakládaly špitály, které obstarávaly teplo, přístřešek nad hlavou, postel

a obživu. V místě, kde se dnes nachází Staroměstské náměstí, stal dříve první špitál, tzv. týnský špitál Panny Marie. V průběhu 13. a 14. století se počet špitálů zvýšil. Ošetřovatelství mělo ryze humánní charakter, bylo laickou službou trpícím člověku. Ošetřující osoby neměly žádné odborné vzdělání, zkušenosti čerpaly od svých předchůdců (Plevová a kol., 2018, s. 19–20).

U zrodu českého ošetřovatelství stála Anežka Přemyslovna (sestra krále Václava). V roce 1233 založila první klášter spolu se špitálem U sv. Haštala o rok později, špitál Na Františku (Plevová a kol., 2018, s. 20). Byla obdivovatelkou žebravých řádů sv. Františka z Assisi. Po celý svůj život se věnovala pomoci chudým a nemocným. Na konci 20. století byla svatořečena, je považována za zakladatelku a patronku českého ošetřovatelství (Kutnohorská, 2010, s. 28–29).

Rozvoj péče o nemocné je spojen založením prvního špitálu U sv. Ducha, později U sv. Jana Křtitele. V nemocnicích nabízely služby kořenářky, mastičkářky, potulní chirurgové, porodní báby apod. Opatrovnictví bylo velmi těžkou a nedoceněnou službou, kterou vykonávali příslušníci různých církevních řádů a obyčejní lidé, zpravidla v domácím nebo špitálním prostředí. Na českém území bylo pověstné místo Na Františku, kde od roku 1620 obstarávali opatrovnictví milosrdní bratři. Ti poskytovali péči bez rozdílu národnosti nebo náboženství, respektovali duševní či tělesné postižení. Řád milosrdných bratří se pyšnil tím, že si vzdělával své vlastní ošetřovatele a nadané členy řádu posílal na lékařská studia (Plevová a Slowik, 2008, s. 41–42).

Mezi další, kdo se věnoval opatrovnické péči na území Čech a Moravy, patřili boromejky, johanitky, alžbětinky, zdíslavky, diakonky nebo milosrdní bratři.

Plevová a kol. (2018, s. 17–21) ve své knize uvádí, že aby mohly diakonky pečovat o nemocné, musely mít teoretické i praktické dovednosti a také musely složit zkoušku z farmacie. Diakonky se o potřebné staraly v domácím prostředí, nebo za nemocnými docházely do nemocnic. Za svou odvedenou práci nedostávaly zapláceno, za to o ně bylo dobře postaráno, a to i ve stáří. Ve druhé polovině 18. století vznikaly první všeobecné nemocnice. Roku 1785 vznikla nemocnice v Brně, 1787 v Olomouci a 1790 v Praze, následně se přehodnotilo postavení personálu. Ošetřující personál byl neproškolený a pracoval za velmi malou výplatu. Personál mohl nemocnici opustit jen na propustku, takřka neměli žádný soukromý život. To mělo za následek nekvalitně odvedenou péči. Ve druhé polovině 19. století se začaly objevovat první ošetřovatelské školy.

1.3 Počátky vzdělávání v ošetrovatelství

Ve druhé polovině 17. století přišel Jan Ámos Komenský s myšlenkou, že by se mělo dostat vzdělání i dívkám. Doposud se vzdělávali jen chlapci. Než se pozice všeobecné sestry dostala na nynější úroveň, prošlo ošetrovatelství mnohými změnami. Jako první krok ke vzdělání sester – ošetrovatelek, lze považovat předávání zkušeností z generace na generaci. Odehrávalo se na půdě charitativních institucí, hospitálů (útulku), které byly určeny pro sirotky, vdovy a nemocné, o které se nemohla starat rodina. Tuto charitativní činnost prováděly většinou církevní řády. V první polovině 19. století se hospitály začaly měnit na chudobince, starobince, sirotčince nebo na nemocnice. Tím, že si držely statut charitativní péče, neprobíhalo zde léčení, a tak nebylo za potřebí lékaře. Až ve druhé polovině 19. století se rozmáhá racionální medicína. Společně s ní přicházejí do těchto institucí lékaři. V této době lze datovat vznik novodobé profese sestry. Lékař při své činnosti potřeboval někoho způsobilého v odborné komunikaci a racionálního v jednání při ošetrování nemocných (Plevová a kol., 2018, s. 43).

1.3.1 Vzdělávání sester ve světě

Theodor Flidner z Kaiserwerthu u Düsseldorfu byl evangelickým farářem, který se zasloužil o vzdělávání dětí a mládeže. Pro nepříznivou situaci v německých nemocnicích zřídil roku 1836 „Vyučovací zařízení pro evangelické ošetrovatelky“ (Mutterhaus), které mělo za úkol zlepšit kvalitu péče o nemocné. Posléze se začal Mutterhaus objevovat i v dalších zemích. Flidner vyžadoval, aby každá z diakonek absolvovala minimálně jednu hodinu týdně vzdělávána pod vedením lékaře (Kutnohorská, 2010, s. 27).

V českých zemích byla oficiálně diakonie ustavena v roce 1903 a v roce 1912 získala svůj mateřský dům v Praze na Vinohradech. Tímto se začala poskytovat ošetrovatelská služba i v rodinách. Diakonky poskytovaly službu v nemocnici Na Bulovce, v sirotčincích nebo ve zdravotně sociálních ústavech. Během druhé světové války byla služba poskytována v nemocnici v Kateřinské ulici. Po zestátnění zdravotnických zařízení, v roce 1948, diakonky odešly do Jánských lázní, kde ošetrovaly nemocné děti po obrně (Kutnohorská, 2010, s. 27).

V roce 1840 Elizabeth Fryová založila charitu protestantských sester. Členky charity získávaly zkušenosti pozorováním pacientů ve vybraných nemocnicích v Londýně. O osm let později, roku 1948, vznikla další organizace sester, kterou vedla matka představená. Za

účast na dvouletém vzdělávacím programu sestry platily asi 15 liber (Roux, Halstead, 2017, s. 5–6).

V Anglii se proslavila Florence Nightingalová, která po návratu z krymské války založila roku 1860 první ošetrovatelskou školu při Nemocnici sv. Tomáše v Londýně. O první ošetrovatelské škole se více rozepíšeme v kapitole Florence Nightingalová (2.3.1 Ošetrovatelská škola). Během krátkého období byly ve velkých evropských městech budovány další ošetrovatelské školy. Předlohou jim byla škola v Londýně.

1.3.2 Vzdělávání sester v českých zemích

V českých zemích vznikla první ošetrovatelská škola v Praze roku 1874. V Rakousku-Uhersku byla první svého druhu, vznikla dříve než škola ve Vídni. Výuka probíhala formou krátkodobých kurzů. Do odborného vzdělávání byla zahrnuta teorie i praxe. Kurz byl rozdělen na dvě části. Po jeho dokončení získaly absolventky diplom. Jednalo se o první organizované vzdělávání ošetrovatelek. Přednášky obsahovaly teorii ošetrování, zdravotní vědu, tělovědu, ošetření dětí, lázeňskou obsluhu, obvažovou chirurgii, první pomoc při úrazech a náhlých onemocněních. V roce 1881 ukončila škola svoji činnost. Založení školy bylo počátečním bodem proměny opatrovnické činnosti v profesi ošetrovatelskou. Po vzoru první ošetrovatelské školy v Praze založil v roce 1882 profesor Theodor Billroth ošetrovatelskou školu ve Vídni a nemocnici pro výcvik sester tzv. Rudolfinerhaus (Kutnohorská, 2010, s. 60–62).

Do roku 1914 o nemocné většinou pečovaly ženy i bez odborného vzdělání, jelikož kvalifikovaných ošetrovatelek bylo velmi málo. A proto 25. června 1914 vyšlo nařízení rakouského ministerstva vnitřních věcí č. 134/1914 o ošetrování nemocných provozovaném z povolání a zlegalizovalo se zakládání ošetrovatelských škol. Téhož roku vznikla Česká ošetrovatelská škola při Všeobecné nemocnici v Praze. Avšak otevřena byla až 29. května 1916. Jako jednatelka v jejím čele stanula Františka Fajfrová. Současně byla založena i německá ošetrovatelská škola při Všeobecné nemocnici. Studium na škole bylo dvouleté. V prvním ročníku se většinou probírala teorie. Budoucí ošetrovatelky se nazývaly žákyně. Ve druhém ročníku se opakovala látka z prvního ročníku a současně byla zařazena i praktická výuka, kde byly přejmenovány na ošetrovatelky na zkoušku. Ve 30. letech se začaly zvyšovat nároky na studentky ošetrovatelských škol, tím se zvýšil počet vyučovaných hodin a navýšil se i počet předmětů. Pokud chtěly dívky studovat na škole, měly povinnost pobývat v internátním ústavu (Zelinka, 2014).

První světová válka měla na vývoj ošetrovatelství významný vliv. Tehdejší ošetřující personál tvořily většinou řeholní sestry, které působily ve stejných řádech nebo stejné kongregaci v jedné nemocnici. Vznikem Československé republiky roku 1918 došlo ke společenským změnám. Vyšší sociální škola v Praze vzdělávala sociálně orientované pracovníky, později však nabízela vzdělání i diplomovaným sestřím pracujícím v terénu. Iniciátorkou byla Alice Masaryková, která propagovala propojení sociální a ošetrovatelské péče. V letech 1920-1931 byla Česká škola pro ošetřování nemocných při Všeobecné nemocnici v Praze ve správě ČSČK. Kvůli tomu byla škola přejmenována na Ošetrovatelská škola ve správě Československého červeného kříže. Roku 1946 v Praze vznikla Vyšší ošetrovatelská škola. Nabízela vzdělání pro vrchní sestry a sestry, které následně učily na ošetrovatelských školách (Kutnohorská, 2010, s. 65–68).

Socialistická revoluce v roce 1948 měla za následek přechod na východní vzdělávací systém. Ošetrovatelské školy se sloučily s rodinnými a sociálními školami. Nově byly přejmenovány na střední zdravotnické školy (SZŠ), které připravovaly všechny kategorie středního zdravotnického personálu, mimo jiné i zdravotní, později všeobecné sestry. Studenti nastupovali ke studiu ve 14-15 letech, vzdělávání mělo délku čtyř let. Ve školním roce 2003/2004 byli naposled přijati studenti do oboru všeobecná sestra na SZŠ. Více bude zmíněno v kapitole (3.1.1. Vzdělávání sester). Od roku 1960 mohly sestry studovat magisterský obor na vysoké škole v Praze, přičemž v té jsme byli druhým státem na světě, který tento typ studia nabízel. Stejněho roku vzniklo Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, které v průběhu dalších let měnilo názvy. V roce 2003 bylo středisko přejmenováno naposled. Od tohoto roku nese název Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, které nese zkratku NCO NZO (Plevová a kol., 2018, s. 44–45).

1.4 Společenské postavení sester

Pracovní doba byla v roce 1886 řízena čeledním řádem, který vydal císař František Josef I. Doba, kterou trávil ošetrovatelský personál v nemocnici, se řídila dle potřeby. Ve výsledku to znamenalo mít neomezenou pracovní dobu. Pokud by ošetrovatelka opomenula službu, následoval by finanční postih a zákaz vycházek, v horším případě by byla propuštěna. Jako benefit nemocnice nabízela ubytování pro ošetrovatelky na pokojích nemocných, jejichž postel byla oddělena plentou. V případě nemoci měla ošetrovatelka nárok na léčbu, tím ale

ztratila nárok na výplatu. Práce ošetřovatelky byla velmi nedocenená. Její plat patřil na spodní příčky, vyšší mzdu měl i vrátný nemocnice (Kutnohorská, 2010, s. 6–364).

1.4.1 Ženské emancipační hnutí a jeho vliv na vývoj profese

Ženské emancipační hnutí v 19. století lze považovat za průlom, kdy ženy usilovaly o vzdělání a kvalifikaci, čímž by dosáhly placené profese. V tomto století bylo typické, aby se neprovdané ženy staly pečovatelkami, opatrovicemi nemocných nebo se staraly o sirotky po svých příbuzných. Ošetřovatelství bylo považováno převážně za ženskou profesi (Krátká, Kutnohorská, Cichá, 2011, s. 12).

V Praze, roku 1871, vznikl Ženský výrobní spolek český, jehož zakladatelkou byla Karolína Světlá, která úzce spolupracovala s Eliškou Krásnohorskou. Výroční zprávy publikovaly v časopise, který patřil spolku a jmenoval se Ženské listy. Hlavním cílem spolku bylo založit Obchodnicko-průmyslovou školu Ženského výrobního spolku, kde by se vyučovaly hlavně praktické předměty. Škola měla být dosažitelná pro všechny dívky bez ohledu na to, z jakých poměrů pocházely. Součástí školy byla i jakási „poptavárna“. Ta sloužila jako zprostředkovatelna ženských zaměstnání. Zde si ženy mohly vyměnit kontakty a vybrat si svou vysněnou práci. V této době ještě společnost odmítala vztah žen ke vzdělávání. Tehdejší tradiční představa o ženách byla spjata s povinností vychovávat děti a vést rodinný život (Kutnohorská, 2010, s. 58–59).

Eliška Krásnohorská a Karolína Světlá stály v roce 1874 u zrodu první ošetřovatelské školy v Rakousku-Uhersku. Krásnohorská se také zasloužila o vznik prvního dívčího gymnázia Minerva v roce 1890 (Pohlová, 2008).

1.4.2 Vývoj sesterské uniformy

Pro uniformy se v době národního obrození se používalo označení „rovnošat“ neboli stejnokroj. Sesterská uniforma prošla změnami a dlouhým vývojem. Ve středověku byla uniforma používána u církve, nejčastěji ji využívali hlavně řádové sestry a kněží. V průběhu krymské války se u zdravotních sester objevilo jednotné oblečení. První uniformu proslavil ruský chirurg Nikolaj Ivanovič Pirogov. Byly to dlouhé tmavé šaty, jejichž délka sahala až ke kotníkům, přes které byla umístěna bílá zástěra. Šaty měly dlouhý rukáv, který chránil ošetřovatelky při práci. Nedílnou součástí uniforem byl bílý čepec. Nošením uniformy sestry vyjadřovaly příslušnost a hrdost k ošetřovatelské profesi. V českých zemích se uniforma začala nosit až na začátku 20. století. Je s ní spojena historie první České ošetřovatelské

školy v Praze. Uniformu tvořily bělomodré šaty s dlouhým rukávem a délkou ke kotníkům. Rukávy byly opatřeny manžetou, přesto je musely sestry při práci vyhrnovat. K šatům náležela bílá zástěra s kapsou, černé punčocháče, bílý skládaný čepec a černé boty (P I). Každá diplomovaná sestra nosila odznak (P II). Při občůzkách si dávaly na šaty tmavě modrou pláštěnku, místo bílého čepce si nasadily tmavočervený baret (Hettnerová, 2014, s. 40–41).

Vzhled pracovní uniformy spolu s odznakem pro sestry se velmi měnil. Roku 1938 vydal Spolek diplomovaných sester leták, jenž charakterizuje přesně to, v čem má sestra chodit a při jaké příležitosti si stejnokroj obléci (P III a P IV). V době druhé světové války se změnila barva šatů na šedomodrou, hlavu zdobil skládaný čepec, změnil se i odznak. Po skončení války se nahradil dlouhý rukáv za krátký. Roku 1946 zahájila výuku Vyšší ošetrovatelská škola, která byla téhož roku i nově otevřena. Ta pro své absolventky vytvořila nový odznak a nechala vyrobit dva druhy nových šatů. Jedny šaty nosily studentky na praktickou výuku, druhé na sobě měly zejména při exkurzích a přednáškách (Brabcová, 2013, s. 9–11).

Po únoru 1948 došlo ve zdravotnictví k velkým změnám. Ošetrovatelské školy byly nahrazeny zdravotnickými školami. Byl striktně kontrolován vzhled sester. Upravila se délka šatů a v nemocnicích byl vyžadován stejnokroj. V tomto období na sobě sestry nosily bleděmodré šaty s naškrobeným kulatým, později špičatým límečkem. Na šatech byla bílá plátěná zástěra, která svojí délkou sahala minimálně do poloviny lýtek. Na nohou měly sestry bílé ponožky. Boty byly se zvýšeným podpatkem. Nechyběl ani čepec, který sestry musely povinně nosit a odznak s nápisem „Sloužím lidu“ (Hettnerová, 2014, s. 40–41).

Později, s uvolňujícím se režimem, mizí stavovská hrdost sester k oděvu, k profesi nadále zůstává. Uniforma se stala osobním ochranným pracovním oděvem a zcela se zjednodušila. Důraz byl kladen na praktičnost kvůli výkonům, které sestry vykonávaly. Čepec, bílá zástěra a barva šatů se víceméně zachovaly. Nároky na zevnějšek sestry se nezměnily. Nesměly nosit dlouhé, nalakované nehty, prsteny a jakékoliv šperky. Vlasy musely mít náležitě upraveny. Začátkem 90. let 20. století se zrušila povinnost nosit čepce. Od této doby se změnil i odznak, který sestry nosí doposud (Brabcová, 2013, s. 17–18).

Nyní převládá doba, kdy sestry nosí haleny s kalhotami. Ty mohou mít celou škálu barev. Můžeme se i setkat s tím, že sestry nosí trička. Například sestry, pracující na dětských odděleních, mají své haleny veselejší. Na blůzkách nacházíme zvířecí či pohádkové motivy. Ve většině případů je na pracovním oděvu vyšitě logo daného zdravotnického zařízení.

V dnešní době, kdy je rozmanitost pracovních oděvů velká, veřejnost není schopna rozeznat, kdo je všeobecná sestra, ošetrovatelka či sanitářka. Jediným identifikátorem se staly vizitky, na kterých je uvedeno zařazení.

2 FLORENCE NIGHTINGALOVÁ

Florence se narodila rodičům Williamovi Edwardovi a Fances Nightingalové. Přišla na svět 12. května 1820 ve městě Florencie, podle něhož dostala své jméno. Měla o rok starší sestru Parthenope. Sestry pocházely ze zámožné, vzdělané a vlivné anglické rodiny. Už od mala měla Flo, jak jí přezdívali rodiče, smysl pro pořádek a čistotu. Také pohrdala životem bohatých a vlivných lidí. Toužila dělat něco smysluplného a užitečného. Její matka měla o životě své dcery jinou představu. Florence si měla najít dobrého manžela, vychovat děti a bavit se s přáteli, což byl úděl pro dívky z vyšších vrstev. Obě dívky se vzdělávaly v domácím prostředí, ze začátku za pomoci vychovatelek, poté se učení ujal otec sám (Moore, 2004, s. 15–22).

Kutnohorská (2010, s. 37) ve své knize uvádí, ač byla Florence vzdělaná a nadaná, postrádala praktičnost. Sama o sobě ve svých poznámkách napsala, že si neumí ani učesat vlasy, rozeznat rýži od ječmene nebo plátno od bavlny.

2.1 Osobnost F. Nightingalové a volba povolání

Florence byla od prvopočátku hluboce spirituálně založená. V roce 1837, krátce před jejími 17. narozeninami, promlouval k Florence hlas Boha a volal ji do svých služeb. To byla její první zkušenost, stejný hlas k ní promlouval ještě jednou. Rozhodla se, že půjde proti představě matky o dokonalém životě a zůstane svobodná. Měla nadání na jazyky, kterým se učila (Kutnohorská, 2010, s. 38; Staňková, 2001, s. 70).

Roku 1838 vyrazila rodina na cesty po Evropě, které měly trvat přibližně rok a půl. Své cesty podnikala zejména pro opravu rodinného sídla Embley v Hampshire. Během cest si Florence psala deníky, do kterých si zapisovala své poznatky. Narazila na mnoho obdivovatelů, tím největším byl Richard Monckton Milnes, který byl do Florence velmi zamilovaný. Svou náklonnost jí projevoval i po návratu. Aby se mohla věnovat činnostem, které by ji naplňovaly, musela ho odmítnout. Pro únik od svých romantických myšlenek vyměnila život za práci a pomoc lidem, kteří neměli tolik štěstí, co ona. Ráda navštěvovala chudé, hrála si s jejich dětmi a učila je. Nemocným nosila také jídlo a léky. Matka s jejím počínáním nesouhlasila, a proto chodila pomáhat tajně, aby ji nikdo neviděl. Když oznámila svým rodičům, že by se ráda stala ošetřovatelkou, tak se proti ní postavila i sestra. V té době byly totiž ošetřovatelky popisovány jako opilé, špinavé, nevzdělané, které si sotva vydělaly na chleba. Rodiče jí nedovolili ošetřovat nemocné v Salisburské nemocnici. Předpokládali, že na cestách si své rozhodnutí Florence rozmyslí (Moore, 2004, s. 23–28).

2.1.1 Cestování a získávání zkušeností

V zimě, na přelomu let 1847-1848, odcestovala Florence s přáteli do Říma. Během cest v Římě byla jejím nejsilnějším náboženským zážitkem návštěva Sixtinské kaple, kde obdivovala Michelangelovy fresky. Strávila zde příjemné měsíce a také navázala kontakt se Sidneyem Herbertem a jeho ženou, ten se později stal ministrem války (Bostridge, 2020, s. 114).

V letech 1949-1950 navštívila Egypt, Řecko a Německo. V Alexandrii zavítala do tamní nemocnice. Zde se shledala se sestrami, které působily v nemocnici v Paříži, se kterými se mimo jiné seznámila ve vlaku. Svou pozornost věnovala léčbě úplavice a průjmů (Bostridge, 2020, s. 130–132).

V červenci 1850 cestovala jednatřicetiletá Florence zpět domů. Cestou navštívila německou nemocnici a školu protestantského pastora Theodora Fliednera v Kaisewerthu. O rok později nastoupila jako studentka do německé školy, kde absolvovala tříměsíční ošetrovatelský kurz. Pobyt nadobro umocnil rozhodnutí věnovat se ošetrovatelství. Před nástupem do školy v Kaiserwerthu pobývala nějaký čas v Paříži v Nemocnici sv. Vincence z Pauly, zde se naučila tehdy vyhlášeným metodám ošetřování ran (Kutnohorská, 2010, s. 38; Staňková, 2001, s. 71).

2.1.2 Působení v Ústavu šlechticů

V roce 1853 byla jmenována jako vrchní sestra Ústavu pro péči o nemocné šlechtičny v Londýně. K pozici jí dopomohl dlouholetý přítel, již zmíněný Sidney Herbert. S rozhodnutím Florence, která se chtěla věnovat ošetřování nemocných, nakonec souhlasili i rodiče. Jako podporu jí poskytli roční kapesné ve výši asi 500 liber. Konečně začala žít svůj největší sen. V době, kdy působila v Ústavu šlechticů, provedla mnoho zásadních a revolučních změn. Zavedla zde jídelní výtah, který dovážel potraviny přímo na oddělení, aby sestry nemusely chodit s každou porcí jídla zvlášť. Další změnou bylo signalizační zařízení, které bylo od lůžka pacienta se zvonkem na chodbě. Nedílnou součástí proměn byla teplá tekoucí voda v každém patře nemocnice. Upřednostňovala pavilonový typ nemocnice, ve kterém byli pacienti rozděleni dle chorob (Staňková, 2001, s. 71; Kutnohorská, 2010, s. 38; Plevová a kol., 2018, s. 26).

2.2 Krymská válka

Začátkem listopadu 1854 byla Florence Nightingalová vyzvána ministrem války Herbertem, aby se spolu s dalšími ošetřovatelkami zúčastnila krymské války. Přivítány byly velmi chladně. Lékaři z armády nechtěli na frontě žádné ženy, jelikož s nimi nikdy nespolupracovali. Ošetřovatelky spolu s Florence byly ubytovány v šesti malých místnostech bez jakéhokoliv nábytku a nároku na jídlo. Ještě před tím, než Florence přicestovala na frontu, měla nutkání nakoupit zásoby jídla a vybavení, za což byla následně velmi ráda. Rozdala věci a jídlo mezi ošetřovatelky, poněvadž armáda nedovolila žádné příděly. Ze začátku se ošetřovatelky musely věnovat zejména činnostem jako jsou praní, různé opravy a příprava matrací pro vojáky. Zprvu byla situace velmi vážná, všichni vojáci měli zažívací obtíže v podobě průjmů, leželi na dlouhé chodbě a neměli žádné soukromí. Florence dala podnět na vybudování kanalizace a toalety. Životní a hygienické podmínky vojáků na frontě, amputace prováděné za plného vědomí – to vše mělo za následek vysokou úmrtnost, která činila až 82 %. Tamější lékaři se doposud s ničím takovým neseťkali, a ač nerad, poprosil Nightingalovou o pomoc. Vytížení bylo ze začátku neskutečné. Na nohou byly i 24 hodin denně. Florence spolu s týmem ošetřovatelek pečovala o pořádek, čistotu a větrání. Florence pomohla z vlastních peněz zafinancovat dům poblíž nemocnice, který přeměnila na prádelnu. V prádelně pracovaly převážně manželky vojáků. Dále vybuvovala novou kuchyň, do které zajistila dodávku čerstvé zeleniny a ovoce z trhů. Na vybudování kuchyně se podílel i nejznámější kuchař té doby Alexis Soyer, který následně pro vojáky připravoval výživné polévky a plnohodnotná jídla (Moore, 2004, s. 40–49).

Velké vytížení, které Florence během pobytu na frontě podstupovala, mělo za následek oslabení imunity. Roku 1855 onemocněla tzv. krymskou horečkou. Po uzdravení se opět vrátila k činnostem a pokračovala ve svém poslání (Plevová a kol., 2018, s. 27).

2.2.1 Péče o vojáky

Slečna Nightingalová, tak ji nazývali vojáci, kteří jí projevovali tu největší úctu a pokoru. Florence nikdy nenechala vojáky zemřít samotné. Chovala se k nim laskavě a s úctou až do poslední chvíle. Na kontrolu po oddělení s sebou nosila lampu, později se jí přezdívalo „dáma s lampou“. Během hlídky dávala vojákům napít, kontrolovala rány a uklidňovala je, když se v noci budili. Následující rok na jaře zřídila čítárnu a kavárnu pro vojáky v rekonvalescenci. Čítárna se mezi vojáky stala velmi oblíbenou. Ti, kteří neuměli číst ani psát, se mohli zúčastnit připravených lekcí. Při volných chvílích si vojáci mohli zahrát šachy,

číst knihy, studovat mapy. Dokonce se mohli účastnit i hodin zpěvu. Nightingalová umožnila posílat rodinám peníze, které v minulosti vojáci utratili za alkohol a prostitutky v nevěstincích. Starala se nejen o fyzické potřeby, ale taky o ty psychické. Během jednoho pololetí se Florence podařilo snížit úmrtnost vojáků 2 %, ke konci války dokonce na 1 % (Moore, 2004, s. 49–54).

„Jaká to byla úleva, vidět ji procházet ... Leželi jsme tam po stovkách, ale mohli jsme líbat její stín, když dopadl na polštář a zanechal naše hlavy znovu uklidněné. V těchto nemocnicích je to milosrdný anděl, aniž bych přeháněl. A když se její křehká bytost tiše pohybuje po chodbách, obličej každého ubohého muže zjihne vděčností při pohledu na ni. Když všichni lékaři odešli spát a tma se rozhostila nad mílemi vyčerpaných nemocných, mohli jsme ji spatřit s lampičkou v ruce na jejích osamělých pochůzkách.“ píše voják o Florence v dopise domů (Švejdvová, 2011, s. 89).

2.2.2 Statistiky

Během války si Florence poctivě zapisovala všechny své poznatky, které následně zúročila. Za podpory královny Viktorie vytvořila Královskou komisi pro zdraví armády. Spolupracovala s těmi nejlepšími statistiky té doby, kteří jí pomohli s analýzou údajů o úmrtnosti armády. Co zjistili, bylo šokující. Nejvíce úmrtí způsobovaly nemoci, kterým se dalo předejít. Data, která měla zapsaná ve svém deníku, přenesla pro vizuální zobrazení do diagramu. Ten následně představila komisi. Diagram je pojmenovaný po Florence, nese název “Nightingale Rose Diagram” (P V). Díky komisi byly vytvořeny nové standardy, které v budoucnu významně ovlivnily péči o vojáky, nastavení systému ošetřování v době války. Stala se první členkou Královské statistické společnosti a byla jmenována čestnou členkou Americké statistické asociace (History, 2009).

2.2.3 Ocenění Florence Nightingalová

Roku 1865 se Florence přestěhovala do rodného Londýna, čtvrti Westend. V roce 1883 jí udělila královna Viktorie Královský červený kříž. Od roku 1897 byla až do své smrti upoutána na lůžko. Dále se jí začal zhoršovat zrak, takže byla posledních 10 let života úplně slepá. Roku 1907 král Edward VII. poprvé udělil této velké ženě Řád za zásluhy. Byla to velká pocta, jež se Florence dostalo. Zástupce krále přinesl vyznamenání k jejímu lůžku.

Nikdo moc dobře nevěděl, jestli vnímá a chápe nastalou situaci. Poté pronesla: „*Too kind, too kind.*“¹ Následně zvedla svou ruku na znamení uznání (Moore, 2004, s. 82–83).

Florence Nightingalová zemřela 13. srpna 1910 ve spánku. Její poslední přání bylo, aby byla pohřbena v St. Margarets (East Wellow), blízko domu svých rodičů (Kutnohorská, 2010, s. 39; Plevová a kol., 2018, s. 28-29; Moore, 2004, s. 83).

Ve světě uděluje každé dva roky Mezinárodní rada sester (ICN) mezinárodní cenu Florence Nightingale International Foundation (FNIF). Ceny se předávají během konání kongresů ICN. Vyznamenanou osobou může být sestra, jejíž praxe v ošetrovatelství činí minimálně 10 let. Zároveň se významně podílí na mezinárodním rozvoji v oblasti přímé péče, managementu nebo výzkumu (ICN, © 2022).

V České republice jsou pravidelně od roku 2009 udíleny Ceny Florence Nightingalové, které vyhláší prezident České asociace sester. Oceněnou osobou může být každý, nejen člen ČAS. V některých situacích může být oceněna osoba, která již nežije tzv. „in memoriam.“ Slavnostní předávání je veřejné. Ceny jsou udělovány na Mezinárodní den sester, který připadá na 12. května, jako počest narození Florence Nightingalové. Ceny je možné rozdělit do čtyř kategorií, a to: Cena za celoživotní dílo; Cena za rozvoj oboru; Cena za rozvoj ošetrovatelství a Cena za rozvoj České asociace sester (Jíchová, 2018).

2.3 Ošetrovatelská škola a publikační činnost

Florence Nightingalová byla jednou z mála žen, které se v historii věnovaly publikační činnosti. Její hojná tvorba čítá okolo 200 knih, zpráv, článků a brožur. Napsala také přes 1 200 dopisů ošetrovatelkám. Převážně psala vždy dva dopisy se stejným zaměřením. Jeden byl formální, a druhý spadal do soukromé korespondence. Tam byly popsány pokyny a doporučení, jak využít formální dopis vhodným a prospěšným způsobem. Mezi její nejznámější díla patří *Zápisky o armádě a nemoci* (1858), *Zápisky o ošetrovatelství* (1859) a *Zápisky o šestinedělí v nemocnici* (1871) (Kutnohorská, 2010, s. 43).

2.3.1 Ošetrovatelská škola

Když se Florence v roce 1856 vrátila z krymské války zpět do Anglie, byla uspořádána národní sbírka, vybralo se bezmála 45 000 liber. Za peníze, které se shromáždily, založila 15. června 1860 první školu pro výcvik ošetrovatelek při Nemocnici svatého Tomáše na

---

¹ „Příliš laskavý, příliš laskavý.“

břehu Temže v Londýně. Oficiální název školy byl „The Nightingale Training School for Nurses“. Poprvé v historii ošetřovatelství se mohly ošetřovatelky vzdělávat podle systému. Ubytování pro ošetřovatelky bylo zajištěno v předem určené části nemocnice. Bydlely ve vlastních pokojích, pouze sociální zařízení měly společné. V jednom ročníku bylo přibližně 20-30 studentek. Díky fondu, který Florence založila, se mohly přihlásit a vzdělávat i dívky z ostatních zemí, například z Finska, Dánska, Francie, Švédska a Německa. Rozdíl byl pouze u dívkách, které pocházely ze zámožné rodiny, ty si studium platily. Studentky z prostých poměrů si studium platit nemusely. Pro přijetí ke vzdělávání byla podmínka. Dívky musely splňovat kritéria dobré ošetřovatelky. Pod kontrolou zkušené ošetřovatelky prošly dívky teoretickou výukou v nemocnici, kde si vyzkoušely i praktické dovednosti. Florence zpracovala formulář, který se týkal hodnocení studentek a zároveň i výuky. Tyto postřehy vedly ke zkvalitnění studia na škole. Jakmile vystudovaly školu, odcházely pracovat jako „ošetřovatelky na zkoušku“. Stále ale patřily pod školu, tudíž musely nosit školní uniformu. Odměnou jim byla menší výplata. Až po uplynulých čtyřech letech od vstupu do školy, mohly opustit školu jako dobře vyškolené ošetřovatelky do praxe. Od roku 1862 se na škole začala vyučovat porodní asistence. Absolventky, které ukončily studium, odcházely do zahraničí, kde později budovaly vlastní ošetřovatelské školy. Nightingalová přispěla svými znalostmi k rozvoji a reformě ošetřovatelství v Africe, Spojených státech amerických anebo v Indii. Celých dlouhých 30 let psala otevřené dopisy ošetřovatelkám, kde jim sdělovala nové poznatky v oblasti ošetřovatelství, rady a podporovala je k většímu zájmu o toto povolání (Švejnoha, 2008, s. 24; Kutnohorská, 2010, s. 42; Kelnarová, 2009, s. 19; Dingová Šliková, Vrabelová a Lidická, 2018, s. 34).

2.3.2 Slib ošetřovatelek

„Slibuji slavnostně Bohu na svou čest za přítomnosti celého tohoto shromáždění, že provedu mravný život a že věrně budu vykonávat své povolání. Zdržím se všeho zhoubného a špatného a nikdy vědomě nepodám škodlivý lék. Pčiním se, seč moje síly stačí, povznést úroveň svého povolání a zachovám tajemství o všem, co mi důvěrně bude svěřeno o osobních a rodinných záležitostech nemocných, o nichž se dozvím při své činnosti. Vynasnažím se podle svých sil podporovat loajálně lékaře při jejich práci a obětavě pečovat o blaho těch, kdož budou svěřeni do mojí péče“ (Kutnohorská, 2010, s. 47–48).

2.3.3 Dílo F. Nightingalové

Více si přiblížíme bestseller *Notes on Nursing* neboli Zápisky o ošetrovatelství. V některých článcích se můžeme setkat i s překladem Poznámky o ošetrovatelství. Jedná se o nejslavnější a nejznámější publikaci, kterou Florence napsala. Kniha vyšla v letech 1859 a 1860. Následující rok byla přidána kapitola z ošetrovatelství dětí. Roku 1874 přeložila Paulína Králová publikaci do českého jazyka pod názvem Kniha o ošetřování nemocných (P VI). Dílo je překládáno do několika jazyků, vydalo se přes milion výtisků. V knize nabádá ošetrovatelky, aby se dívaly na nemocného ze všech stran a úhlů pohledu. Navrhuje, aby lůžko bylo zpřístupněno ze dvou stran pro snazší manipulaci s nemocným. Za důležité považuje ticho pro nemocného, neboť zbytečné mluvení může unavit. Závěrem klade důraz, na to, aby ošetrovatelky nebyly ničím rušeny a zaměřily se hlavně na zdravotní zákony, svou práci věnovaly učení a dlouhodobému pozorování. Zmiňovaný výtisk položil základy novodobému ošetrovatelství. Zápisky byly věnovány sestřím, ale i těm, kteří pečovali o nemocné. Prosazovala holistický přístup k lidem, kteří nebyli zdraví (Kutnohorská, 2010, s. 45–47).

„Nejdůležitější věci, jež nám zabezpečují zdravé přibytky, jsou: 1. čistý vzduch, 2. čistá voda, 3. dobré stoky, 4. čistota, 5. světlo. Bez těchto věcí nemůže žádný přibytěk býti zdravý, a bude tím nezdravější, čím více jedna neb druhá podmínka jest zanedbána“ (Nightingale, 1874, s. 33).

2.3.4 Muzeum Florence Nightingalové

Muzeum zasvěcené Florence Nightingalové najdeme v Nemocnici svatého Tomáše v Londýně. Bylo založeno roku 1982. Po nějakém čase užívání prošlo modernizací a znovu bylo otevřeno 12. května 2010 k 190. narozeninám Florence. Muzeum je rozděleno na tři pavilony. „The Gilded Cage“ je název první části expozice, kde najdeme popsany celý její život. Druhá část je nazvána „The Calling“, zabývá se obdobím krymské války. Poslední pavilon se jmenuje „Reform and Inspire“ a vypráví o boji za reformu zdravotnictví. Muzeum je přizpůsobeno pro všechny návštěvníky, také ty s jakýmkoliv handicapem. Lze si vybrat i průvodce, který zájemce provede celým muzeem (Magnello, 2012, s. 209–211).

3 OŠETŘOVATELSTVÍ 21. STOLETÍ

Na přelomu tisíciletí se profese sestry stala regulovaným povoláním. Sestry dle svých kompetencí mohou samostatně a autonomně rozhodovat. Tuto pravomoc jim udělily zákonné normy. Ošetřovatelství má jasně formulované kompetence, současně je propojena teorie s praxí. V ošetřovatelské praxi se častokrát setkáváme s praxí založenou na důkazech (Evidence Based Practice – EBP) a ošetřovatelstvím založeném na důkazech (Evidence Based Nursing – EBN) (Stasková, Tóthová a Kořa, 2019, s. 24).

Postavení sester se oproti rokům minulým změnilo. Stejně jako různé další obory bylo v průběhu svého vývoje ošetřovatelství ovlivňováno náboženskými, sociálními, ekonomickými, kulturními a politickými faktory. I v dnešní době mají zmiňované faktory vliv na to, jakým směrem bude vědní obor postupovat. Dále jsou zde změny, které také ovlivňují vzdělávání v ošetřovatelství, organizaci poskytování zdravotní péče a celospolečenskou prestiž. Hovoříme o společenském životě, stárnutí populace, digitalizaci, technickém vývoji. Na sestry jsou kladeny vyšší nároky. Podle současných požadavků by měla sestra splňovat určitá kritéria. Zcela určitě musí mít charakter, měla by být také komunikativní a společenská. Dnes už je ale nezbytné, aby byla jazykově a pedagogicky vybavena, zvládala základní ekonomické úkony a uměla si poradit s digitálními technologiemi. V poslední době můžeme sledovat snahu nemocnic zaměřenou na zlepšování kvality ošetřovatelské péče a zvyšování důvěryhodnosti sester. Ke skutečnému zkvalitnění profese však musí přispět i to, aby každý zdravotnický pracovník začal sám u sebe (MZČR, © 2021).

3.1 Současný stav ošetřovatelství

V současném ošetřovatelství se od sestry očekává jistá odbornost, sestra práci vykonávaná samostatně a zároveň v celém multidisciplinárním týmu. Práce sester je založena na nových poznatcích, které se aplikují v praxi a jsou doloženy fakty nebo výzkumem. Ošetřovatelství v sobě zahrnuje mnoho věd, ze kterých čerpá. Využívá poznatků z fyzikálních, biologických, behaviorálních, humanitních věd a teorií. Moderní ošetřovatelství vychází z vlastní koncepce a z vědeckých poznatků, taktéž je realizováno formou ošetřovatelského procesu. Mezi charakteristické rysy ošetřovatelství patří aktivní a individualizované poskytování ošetřovatelské péče, včetně prevence zprostředkované podle ošetřovatelského procesu. Na nemocného se nahlíží holisticky (Plevová a kol., 2018, s. 57–58). Koncepce ošetřovatelství podléhá legislativě. V roce 1998 byla schválena první Koncepce českého

ošetřovatelství. Toto pojetí vymezuje cíle, předmět zájmu ošetřovatelství jako vědy, hlavní úkoly, síť pracovišť a pracovníků, řízení oboru a zaměření pracovníků. Koncepce reflektuje návrhy a doporučení Evropské komise, směrnice EU, Organizace spojených národů, WHO, Mezinárodní organizace práce, Mezinárodní organizace sester a Mezinárodní organizace porodních asistentek. Významnou osobou, která se také podílela na změnách ošetřovatelství, je Marta Staňková. Aktualizace proběhla v letech 2004 a 2021. V roce 2021 byla schválena nová Koncepce ošetřovatelství, kterou najdeme ve Věstníku č. 6/2021. Ta nahrazuje Koncepci ošetřovatelství z roku 2004. Jejím cílem je vylíčit aktuální stav českého ošetřovatelství, navrhnout efektivní postupy, péči a celkové postavení sester ve společnosti. Jeden z hlavních pilířů koncepce je postaven na vzdělanosti a praxi. Jako další hlavní cíl je stanovena bezpečnost personálu a zkvalitnění ošetřovatelské péče (Plevová a kol., 2018, s. 58; Kutnohorská, 2010, s. 123–124; MZČR, © 2021).

3.1.1 Vzdělávání sester

Vykonávat profesi všeobecné sestry v České republice je podmíněno legislativou, která se pravidelně aktualizuje a novelizuje. Současné vzdělávání se řídí zákonem č. 96/2004 Sb., v platném znění a zákonem č. 201/2017 Sb., který nabyl platnost od 1. září 2017.

Vzdělávání všeobecných sester:

Střední zdravotnické školy – od roku 1949 bylo možné studovat čtyřletý obor zdravotní sestra až do roku 2004, kdy vzdělávání prošlo významnými a podstatnými změnami. Po ukončení studia maturitní zkouškou bylo možné nastoupit ihned k výkonu profese a plnit ji bez odborného dohledu. Obor zdravotní sestra byl v roce 1991 přejmenován na obor všeobecná sestra (zahrnoval i dětskou sestru). Naposled byli žáci přijati ve školním roce 2003/2004. Obor všeobecná sestra byl od roku 2007 nahrazen tzv. zdravotnickým asistentem, což stanovuje vyhláška č. 55/2011 Sb., a nyní se řídí vyhláškou č. 391/2017 Sb., oborem praktická sestra. Stávající obor všeobecná sestra se od roku 2004 přesouvá na vyšší odborné školy, vysoké školy a univerzity, kde se začíná vyučovat.

Vyšší zdravotnické školy – od roku 1996 se na studium mohou hlásit absolventi s maturitou. Po ukončení studia, které je zakončeno absolutoriem, získá absolvent titul Dis., diplomovaná všeobecná sestra. Ze zákona vykonává činnosti dle platné legislativní normy. V dnešní době lze studovat denní nebo kombinovanou formu studia. Podle zákona č. 201/2017 Sb., je možné získat vzdělání studiem v oboru diplomovaná všeobecná sestra na VOŠZ v délce nejméně jeden rok, jde-li o zdravotnického pracovníka, který získal odbornou

způsobilost k výkonu povolání praktické sestry, zdravotnického záchranáře, porodní asistentky nebo dětské sestry, byl-li přijat do vyššího než prvního ročníku vzdělávání.

Vysoké školy – od akademického roku 2004/2005 je studentům nabízen studijní program Ošetrovatelství, obor Všeobecná sestra, který se v roce 2017 přejmenoval na Všeobecné ošetrovatelství. Absolvent kvalifikačního studia získá titul Bc. (bakalář), a může tak pokračovat v navazujícím magisterském, popřípadě v doktorandském studijním programu. Na výběr je možnost studia jak v denní, tak v kombinované formě. Obor je ukončen státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské práce. Absolventi začínají pracovat v nemocnici bez odborného dohledu (Česko, 2004; Česko, 2017).

3.1.2 Sesterské organizace

Již v minulém století vznikaly organizace založené sestrami. Sesterské organizace byly budovány po celém světě. Hlavním cílem byla podpora při výzkumech, sledování kvality ošetrovatelství, rozvoj teoretické a praktické úrovně oboru, diskuse nad aktuálními problémy a v neposlední řadě vystupování a jednání vládními a nevládními institucemi (Plevová a kol., 2018, s. 65). V této kapitole zmíníme jen některé nejvýznamnější profesní organizace.

V roce 1899 byl podnětem pro založení ICN konající se kongres Mezinárodní rady žen. Součástí vystoupení na konferenci bylo i čtení jednoho z dopisů Florence Nightingalové. Ošetrovatelské sekci byl věnován jeden den. Toto jednání bylo velmi kladně hodnoceno, což namotivovalo ošetrovatelky k založení vlastní mezinárodní organizace. Ustanoveným jazykem byla angličtina. Řídící výbor a sídlo má v Ženevě, nicméně první sjezd byl uskutečněn v roce 1901 v USA. Mezinárodní rada sester spojuje národní sesterské organizace z celého světa. Hlavním cílem organizace je v první řadě zlepšit péči o zdraví a kvalitu ošetrovatelských služeb, zlepšit ekonomické a pracovní podmínky sester, rozšířit ošetrovatelství po celém světě, a dále podporovat národní asociace sester a pomáhat sestram při zdokonalování ošetrovatelských standardů. V roce 1933 byla přijata Československá republika za pomoci SDS na mezinárodním kongresu sester – ošetrovatelek v Paříži. Po roce 1948 se musel SDS sjednotit s Revolučním odborovým hnutím. Tím pádem přišla o oprávnění na členství v ICN, jelikož jedním z hlavních požadavků byla nepolitičnost. V roce 1982 byla Československá společnost sester přijata zpět do ICN. Po rozdělení Československa, roku 1994, byla nucena Česká republika znovu se ucházet o členství v Mezinárodní radě sester. Po splnění velice přísných kritérií se ČAS stala jako jedna z prvních národních organizací postkomunistických zemí členem ICN. České sestry dostaly

příležitost účastnit se na mezinárodních konferencích, ale vzhledem k vysokým finančním nákladům se této nabídce nemohly účastnit (Kutnohorská 2010, s. 149–153; Plevová a kol., 2018, s. 71–73).

Od 1. ledna 2017 není Česká republika členem Mezinárodní rady sester (ICN).

Roku 1904 vznikl Spolek pro povznesení stavu ošetrovatelk nemocných. Jednatelkou spolku se stala Františka Fajfrová, která se následně stala první představenou České ošetrovatelské školy. Pod vedením lékařek probíhalo vzdělávání žen pro ošetrování nemocných. Kurzy byly uskutečněny ve Všeobecné nemocnici v Praze na gynekologické klinice, později i na interní klinice. Na podnět amerických sester založily v roce 1921 absolventky České školy pro ošetrování nemocných při Všeobecné nemocnici v Praze Spolek absolventek školy ošetrovatelské (SAŠO). Později, roku 1928, byl přejmenován na Spolek diplomovaných sester (SDS) s předsedkyní a organizátorkou Martou Annou Šindlerovou. Spolek aspiroval na zvyšování prestiže ošetrovatelského povolání. Hlavním úmyslem bylo hájit zájmy sester (důstojné podmínky v práci, ubytovny, pracovní doba nebo dovolená), pořádat přednášky a kurzy, publikovat články členek v odborných časopisech. Nejdříve vydávaly v časopise Zprávy ČSČK a v roce 1937 vytvořily vlastní časopis, který se jmenoval Diplomovaná sestra. Během druhé světové války se spolu příslušnice spolku setkávaly tajně a chystaly se na poválečné období, současně se připravovaly na reformu ošetrovatelství a vzdělávání sester. Spolek spustil registrační systém diplomovaných sester v ČSR. Sestry byly evidovány pod přiděleným číslem, taktéž se vedly záznamy o vzdělání a odbornosti. SDS se sloučilo s Revolučním odborovým hnutím. Tím promarnilo nárok na členství v ICN. Československá společnost sester (ČSS) vznikla v roce 1968, v období tzv. pražského jara. Byla spojena s dalšími společnými odbornými společnostmi. Až v roce 1973 se povedlo vytvořit nezávislou ČSS, která pokračovala s tradicemi SDS (Kutnohorská, 2010, s. 145–147).

Největší odbornou, dobrovolnou profesní a neziskovou organizací je Česká asociace sester (ČAS). Nabízí služby bez ohledu na vyznání, národnost či víru. V roce 1991 byla registrována jako samostatná organizace. O tři roky později se stala členem ICN. Zástupci spolku se pravidelně účastní jednání týkajících se vytváření legislativních norem, vzdělávání apod. Soustředí se na rozvoj, odbornost oboru a povolání, vydávání odborných publikací, a mnoho dalšího. Spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví České republiky na přípravě nové legislativy. ČAS akceptovala etický kodex, který patří mezi základní standardy pro

komunikaci sestry s nemocným, jeho rodinou, komunitou či veřejností (Plevová a kol., 2018, s. 66–71).

Roku 2016 vznikl Spolek vysokoškolsky vzdělaných sester, jedná se o nepolitické, dobrovolné, registrované a neziskové sdružení vysokoškolsky vzdělaných sester a vysokoškolských studentů oboru ošetrovatelství s vlastní právní subjektivitou. Prezidentkou se stala PhDr. Mgr. Pavla Kudlová, Ph.D. Účelem spolku je podpora vědeckého ošetrovatelství v rámci výkonu povolání všeobecné i dětské sestry a vysokoškolského vzdělávání v ošetrovatelství v České republice, dále sdružovat vysokoškolsky vzdělané sestry nebo osoby, které se vysokoškolským studiem připravují na výkon povolání v ošetrovatelství. A v neposlední řadě je cílem zvyšování profesních, právních a ekonomických prosperit spojených s výkonem povolání vysokoškolsky vzdělaných nelékařských zdravotnických pracovníků v ošetrovatelství (Spolek vysokoškolsky vzdělaných sester, 2016).

3.1.3 Osobnost sestry 21. století

Povolání sestry je velmi specifická a náročná profese, která se s rozvojem moderní medicíny posunula kupředu. Profese je obtížná po všech stránkách, a to jak fyzické, psychické, morální a praktické. Vysoké nároky jsou kladeny i na vzdělání. V moderním ošetrovatelství se přistupuje k pacientovi individuálně a celostně. Aby se dalo tímto způsobem přistupovat k pacientovi, je třeba, aby byla sestra kvalifikovaná a vzdělaná. Je nutné, aby sama začala chápat a vnímat priority, své vlastní potřeby, hodnoty a cíle (Krátká a kol., 2011, s. 21–22).

Staňková (2001, s. 17–18) ve své knize uvádí, že osobnost sestry je základna, na které je postaveno několik etických zásad. Řadí se mezi ně samostatnost spojená s odpovědností, snaha aktivně a ochotně hájit zájmy pacienta, péče o důstojnost a intimitu pacienta. Jestliže je prováděn ošetrovatelský proces, je potřeba, aby si obě strany důvěřovaly. Při nesouladu tohoto vztahu se může komplikovat ošetrovatelská i léčebná péče. Mezi základní projevy důvěryhodnosti patří vztah sestry k povolání, kultivovanost projevu, chování a vystupování, odborné znalosti a zevnějšek sestry.

Zacharová (2017, s. 82) ve své knize popisuje dělení sester dle jejich postoje a postavení k práci. Mezi první typ řadíme sestru rutinní. Ve své práci je přesná, konkrétní a věcná. Druhým typem je herecky afektovaná sestra. Ta se snaží získat pacientovu přízeň, udělat dojem a dostat uznání. Třetím typem je nervózní sestra. Je povahy neklidné, podrážděné a často trpí nejistotou. Předposlední je mužský typ. Tady má sestra racionální myšlení, je

energická a rozhodná. Mezi poslední typ řadíme mateřský. Sestra je přátelská, milá a chápající.

Osobnost sestry 21. století je popsána v Koncepci ošetřovatelství 21. Sestry jsou vnímány jako představitelky povolání, které je pro dosažení všeobecného pokrytí péče o zdraví zásadní. Sestry také mají klíčovou roli při podpoře zdraví, prevenci a léčbě nemocí, poskytování komplexní ošetřovatelské péče. Pro výkon povolání sestry je také důležitá komunikace, neboť je jedním z významných faktorů ošetřovatelské péče. Právě díky komunikaci a naslouchání pacientům získávají sestry potřebné informace. Nedostatečná, nevhodná či chybně interpretovaná komunikace je jednou z častých příčin nespokojenosti pacientů s ošetřovatelskou péčí (MZČR, © 2021).

3.2 Odkaz F. Nightingalové

Odkaz Florence Nightingalové přetrvává dodnes. Ať už v podobě vzdělávání nebo profesionálního ošetřovatelství. Položila základy pro budování společenské prestiže povolání sestry, což také změnilo pohled na vnímání hodnoty ženské práce. Florence Nightingalová zdůraznila důležitost péče nejen o pacienta, ale i jeho prostředí. Lze konstatovat, že prosazovala holistickou péči.

3.2.1 Profesionalizace sesterské profese

„Profesionální ošetřovatelství se rozvíjelo spolu s rozvojem medicíny, se vzděláváním v medicíně a se vznikem nemocnic“. S profesionalizací je úzce spojena Florence Nightingalová (Farkašová, 2005, s. 23–24).

Specifická skupina pracovníků vykonává nepřetržitě činnosti v rámci dělby práce, které jsou společensky uznávané a k jejichž výkonu dává společnost skupině kompetence. Prováděné činnosti jsou zdrojem obživy pracovníků. Toto je hlavní znak lišící se od dobročinných či zájmových činností. Posledním znakem je vzdělání a kvalifikace. Vše je podmíněno legislativní normou, jež nabízí kompetence, které pracovník může plnit. Na základě zmíněných znaků lze označovat v České republice povolání sestry za profesi a její hlavní činnost ošetřování jako profesionální (Plevová a kol., 2018, s. 81).

Role sestry je všestranná. Sestra se umí přizpůsobit různorodým situacím. Každá sestra by měla oplývat souhrnem určitých psychických předpokladů a také dovedností, které při výkonu své práce potřebuje. Zde zmíníme jen některé, například komunikativnost, flexibilita, empatie, odolnost, mimořádná morální vyspělost a integrita osobnosti. Mezi další

charakteristické vlastnosti řadíme toleranci, respektování druhých, sebehodnocení a sebereflexi, spolupráci v týmu a schopnost nést zodpovědnost jak za sebe, tak i za ostatní. Jinak se bude sestra chovat v přítomnosti pacienta, lékaře nebo mezi svými kolegy. Péče o pacienta bývá komplexní, každý zdravotnický personál musí mít jasnou představu o svých možnostech a kompetencích. Náplň práce sester lze rozdělit do několika skupin, do několika skupin, patří sem ošetrovatelská péče, diagnosticko-terapeutické činnosti, psychosociální činnosti, administrativní práce, řídicí činnosti, edukační činnosti, kontrolní činnosti, výzkumné činnosti a pedagogické činnosti (Plevová a kol., 2018, s. 84–85; MZČR, © 2021).

Profesionalizace profese všeobecné sestry spočívá ve sjednocení kvalifikační přípravy sester v EU. Tento důležitý aspekt vede k uznávání odborných kvalifikací a vyšší prestiže výkonu povolání. V České republice funguje od roku 2004 přijetím zákona č. 18/2004 Sb. (MZČR, © 2021).

3.2.2 Model F. Nightingalové

Model je zařazován do skupiny humanistických modelů, setkat se můžeme i s termínem environmentální model. Florence odhalila klíčovou spojitost ošetrovatelství mezi pacientem, zdravím, ošetrovatelskou péčí a prostředím. Většinou se zaměřovala na pacienta a jeho prostředí. Opírala se o své zkušenosti získané statistikami a pozorováním. Neschvalovala zvyk, že se má žena o někoho starat, protože je to jen „ženská práce“. Kladla důraz na to, aby byla poskytovaná péče byla vykonávána srdečně a čestně. Jejím cílem bylo pohlížet na pacienta komplexně. Zaměřovala se spíše na jeho pohodu, úpravu prostředí a usnadňovala mu trápení a bolesti, které právě prožíval (Žiaková et al. 2005, s. 49–50).

Florence formulovala pět základních celků, které vedou k uzdravení jedince. Řadí se mezi ně čistý vzduch, čistá voda, čisté prostředí, světlo a funkční kanalizace. Později pětici rozšířila o ticho, stravu, polohu nemocného a odstranění zápachu. Vymezila také tři roviny, které popsala: jedinec – prostředí, sestra – prostředí a sestra – pacient (Pavlíková, 2007, s. 36).

I ve své době aplikovala ošetrovatelský proces. Skládal se z pěti fází. Posuzování, diagnostika, plánování, realizace a hodnocení. Sestra ve fázi posuzování měla za úkol zjistit informace o pacientově prostředí a jeho základních potřebách. Cílem diagnostiky bylo společně s nemocným zjistit, co ho trápí nebo čím je ohrožen. Ve fázi plánování sestra chystala péči o pacienta. Odpovídala za důležitost podmínek pro zdraví pacienta. V realizaci měla sestra za úkol připravit komplexní prostředí. Odpovídala za čisté prostředí, do kterého

se zahrnovaly stěny, okna atd., ale také měla na starosti péči o pacienta. Upřednostňována byla hygiena, teplé a čisté prostředí. Poslední fází bylo hodnocení. Florence dbala na to, aby veškeré změny u pacienta byly posuzovány a znovu hodnoceny (Žiaková et al. 2005, s. 54–55).

Potrpkla si na vzdělání sester, ty musely mít vědomosti, ale i dovednosti v praktické části. Navrhla a poté i zrealizovala výuku, kdy součástí vzdělávání byla praxe a teorie. I v dnešní době se na zdravotnických školách vyučuje o modelu, který Florence zavedla (Pavlíková, 2007, s. 38–39).

3.2.3 Mezinárodní den sester

Uplynulo již více jak 200 let, kdy se narodila nejznámější reformátorka v historii ošetrovatelství. Vždy 12. května si připomínáme Mezinárodní den sester. Toto datum patří všem sestřám. Za vše, co je pro nás v dnešní době běžné a normální, jako jsou například lidské jednání s nemocnými, čistota nebo odborné vzdělání zdravotnického personálu, vděčíme právě Florence.

V letech 2018–2020 vytvořila Mezinárodní rada sester (ICN) a Světová zdravotnická organizace (WHO) celosvětový projekt s názvem Nursing Now. Cílem projektu bylo zviditelnění přínosu, významu a prestiže sester ve společnosti. Projekt byl ukončen při příležitosti 200. výročí narození anglické ošetrovatelky Florence Nightingalové. V České republice se projektu ujalo Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s Českou asociací sester, Spolkem vysokoškolsky vzdělaných sester, Asociací vysokoškolských vzdělavatelů nelékařských zdravotnických profesí a Profesní odborové unie zdravotnických pracovníků. Světová zdravotnická organizace (WHO) označila rok 2020 za "Rok sestry a porodní asistentky". Názornou ukázkou toho, jak nepostradatelné jsou všeobecné sestry, porodní asistentky a celý zdravotnický tým, byla celosvětová epidemiologická situace, které jsme čelili s onemocněním COVID-19 od roku 2020 (MZČR, © 2021).

3.2.4 Časopis Florence

Periodikum Florence je pojmenováno po zakladatelce moderního ošetrovatelství Florence Nightingalové. Výtisk vychází jednou za dva měsíce. V časopise se objevují aktuální informace, zpravodajství z kongresů, odborné a recenzované články, novinky ze sekce ošetrování, dále různé kazuistiky, historie a mnoho dalšího. První výtisk vyšel v roce 2005.

Je vhodný pro veškeré nelékařské profese, například všeobecné sestry, porodní asistentky, fyzioterapeuty, studenty apod. (Zbranková, 2005).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMNÉ PRÁCE

4.1 Cíle práce

V bakalářské práci jsme stanovili následující cíle:

Hlavní cíl:

Zjistit, jak ovlivnila Florence Nightingalová ošetrovatelskou profesi.

Dílčí cíle:

1. Zjistit, co ví všeobecné sestry o Florence Nightingalové.
2. Analyzovat, jaké způsoby ošetrovatelské péče Florence Nightingalové dosud využívají sestry ve své práci v dnešní době.
3. Analyzovat, jak podle respondentů ovlivnila Florence Nightingalová vývoj ošetrovatelství.

4.2 Metodika a technika výzkumu

V bakalářské práci jsme zvolili kvantitativní metodu šetření, jako techniku dotazníku. Dotazník je soubor otázek, které jsou předem připraveny na určitém formuláři. V úvodu je popsáno vysvětlení k čemu a za jakým účelem dotazník slouží. Nesmí chybět, zda se jedná o dotazník anonymní či nikoli. V případě, že se nejedná o anonymní dotazník, potom je nutný informovaný souhlas respondenta. Zásada dotazníku spočívá ve správné formulaci otázek. Otázky by měly být jednoznačné. Před zahájením samotného výzkumu by měl proběhnout předvýzkum, kterým se ověří správná formulace otázek (Kutnohorská, 2009, s. 41).

4.3 Charakteristika respondentů

Dotazníkové šetření probíhalo v Krajské nemocnici T. Bati, a.s. ve Zlíně. Výběr respondentů nebyl omezen pohlavím, věkem nebo délkou praxe. Důležitým bodem byla ochota se podílet na výzkumu. Dotazníkového šetření se zúčastnili všeobecné sestry z vybraných oddělení KNTB, a.s. nebo pracující v jiných nemocnicích ČR.

4.4 Charakteristika dotazníkových položek

Dotazník byl (P VII) vytvořen během zimy 2021. Je zcela anonymní a slouží jen pro účely této bakalářské práce. Celkem dotazník obsahuje 25 otázek, z nichž je 5 uzavřených,

7 polouzavřených a 13 otevřených. U tří otázek mají respondenti výběr z alternativní nabídky odpovědí. Otázky v dotazníku jsme připravili tak, abychom naplnili cíle, které jsme si stanovili. K prvnímu dílčímu cíli jsme přiřadili otázky č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13. K dílčímu cíli č. 2 jsme přiřadili otázky č. 10, 14, 17, 18, 19. Na poslední dílčí cíl odpovídají otázky č. 8, 11, 12, 15, 16, 20. Otázky č. 1, 2, 2, 4, 5 byly zařazeny na konec dotazníku, jelikož jsou demografického charakteru. Respondenti odpovídají na pohlaví, věk, délku praxe, vzdělání a oddělení na kterém pracují.

4.5 Organizace šetření

Před zahájením samotného výzkumu jsme provedli předvýzkum formou internetového odkazu přes platformu Survio.com. Dotazník byl poslán nezávisle 5 všeobecným sestřím, abychom zjistili, zda jsou otázky srozumitelné a jestli na ně respondenti dokážou odpovědět.

Dotazník byl distribuován jak písemnou, tak elektronickou formou pomocí dotazníkové platformy Survio.com. Díky kombinované formě studia na fakultě, jsme mohli oslovit všeobecné sestry z různých nemocnic. Dále jsme respondenty získávali z řad všeobecných sester pracujících v KNTB ve Zlíně. Nejdříve jsme získali souhlas o sběr dat (P VIII) od náměstkyně pro ošetrovatelskou péči v KNTB ve Zlíně a následně byly dotazníky distribuovány. Sběr dat pomocí písemné formy probíhal od 21.2.2022 – 14.3.2022. Celkem bylo rozdáno 130 dotazníků na oddělení onkologie, plicní, geriatric, urologie, interní kliniky. Z celkového počtu distribuovaných dotazníků byla návratnost 95 dotazníků. Vyřazeno bylo 8 dotazníků z důvodu nekompletního vyplnění celého dotazníku. Pomocí internetové platformy Survio.com bylo vyplněno 58 dotazníků. **Celkem tedy bylo zpracováno 145 dotazníků.**

4.6 Zpracování získaných dat

Zpracování získaných dat z otevřených a polouzavřených otázek, bylo zapotřebí přenést do programu Microsoft Office Excel a Microsoft Office Word. Některé údaje byly graficky znázorněny. Pro lepší přehled výsledků byly vytvořeny tabulky relativních a absolutních četností. Absolutní četnost se značí (n) a rozumíme informaci o tom, kolikrát byla každá jedna obměna obsažena v souboru, respektive kolik hodnot se nachází v jistém předem definovaném intervalu hodnot. Relativní četnost se značí (%) a určuje podíl výskytů konkrétní obměny dále podíl hodnot z jednoho intervalu na celkovém počtu naměřených eventuálně zjištěných hodnot (Neubauer, Sedlačík a Kříž, 2012, s. 31). Po zpracování

získaných dat byly použity tabulky a grafy v programu Microsoft Office Excel a Microsoft Office Word. Ke každé tabulce či grafu je přidělen komentář.

Dále jsme pomocí selektivního kódování zpracovali data a vytváříme tak propracované kategorie ve smyslu jejich charakteristických vlastností, dimenzí a s nimi spojených paradigmatických vztahů. Následně vytváříme představu o tom, o čem náš výzkum je, co jsme pomocí výzkumu zjistili a koncipujeme závěry do takového obrazu reality, který bude pojmenovaný, srozumitelný a zakotvený (Kutnohorska 2009, s. 67).

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

5.1 Demografické údaje

Položka číslo 1: *Jste:*

Tabulka 1 Pohlaví respondentů

Pohlaví	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Žena	140	96,55
Muž	5	3,45
Celkem	145	100,00

Komentář: Na položku číslo 1 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *žena*, zaznačilo 140 respondentů (96,55 %). Odpověď *muž*, zaznačilo 5 respondentů (3,45 %).

Položka číslo 2: *Kolik je Vám let?*

Tabulka 2 Věk respondentů

Věk	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
23–30	62	42,76
31–40	37	25,52
41–50	33	22,76
51 a více	13	8,96
Celkem	145	100,00

Komentář: Na položku číslo 2 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *23–30 let*, zaznačilo 62 respondentů (42,76 %). Odpověď *31–40 let*, zaznačilo 37 respondentů (25,52 %). Odpověď *41–50 let*, zaznačilo 33 respondentů (22,76 %). Odpověď *51 a více let*, zaznačilo 13 respondentů (8,96 %).

Položka číslo 3: Jak dlouhá je Vaše praxe ve zdravotnictví?

Tabulka 3 Délka praxe respondentů

Délka praxe	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
0–1 rok	9	6,21
1–5 rok	46	31,72
5–10 let	22	15,17
10 a více let	68	46,90
Celkem	145	100,00

Komentář: Na položku číslo 3 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *0–1 rok*, označilo 9 respondentů (6,21 %). Odpověď *1–5 rok*, označilo 46 respondentů (31,72 %). Odpověď *5–10 let*, označilo 22 respondentů (15,17 %). Odpověď *10 a více*, označilo 68 respondentů (46,90 %).

Položka číslo 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v oboru ošetrovatelství?

Tabulka 4 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Vzdělání	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Středoškolské (SZŠ)	47	32,41
Vyšší odborné (VOŠZ)	42	28,97
Vysokoškolské (Bc.)	47	32,41
Vysokoškolské (Mgr.)	4	2,76
Vysokoškolské (PhDr., Ph.D.)	1	0,69
Specializace	4	2,76
Jiné	0	0,00
Celkem	145	100,00

Komentář: Na položku číslo 4 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *středoškolské (SZŠ)*, označilo 47 respondentů (32,41 %). Odpověď *vyšší odborné (VOŠZ)*, označilo 42 respondentů (28,97 %). Odpověď *vysokoškolské (Bc.)*, označilo 47 respondentů (32,41 %). Odpověď *vysokoškolské (Mgr.)*, označili 4 respondenti (2,76 %). Odpověď *vysokoškolské (PhDr., Ph.D.)* označil 1 respondent (0,69 %). Odpověď *specializace*, označili 4 respondenti (2,76 %). Odpověď *jiné*, neoznačil žádný respondent.

Položka číslo 5: Na jakém oddělení pracujete?

Tabulka 5 Typ oddělení, na kterém respondenti pracují

Oddělení	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Geriatricie	32	22,07
Onkologie	28	19,31
Interna	30	20,69
Intenzivní péče	17	11,72
Chirurgie	8	5,52
Pediatricie	2	1,38
Gynekologicko-porodnické	6	4,14
Domov pro seniory	9	6,21
Nepracují ve zdravotnictví	4	2,76
Urologie	6	4,14
Plicní	3	2,06
Celkem	145	100,00

Komentář: Na položku číslo 5 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Jednalo se o otevřenou otázku, kde měli respondenti doplnit oddělení, na kterém pracují. Odpověď *geriatricie*, odpovědělo 32 respondentů (22,07 %). Odpověď *onkologie*, odpovědělo 28

respondentů (19,31 %). Odpověď *interna*, odpovědělo 30 respondentů (20,69 %). Odpověď *intenzivní péče*, odpovědělo 17 respondentů (11,72 %). Odpověď *chirurgie*, odpovědělo 8 respondentů (5,52 %). Odpověď *pediatrie*, odpověděli 2 respondenti (1,38 %). Odpověď *gynekologicko-porodnické*, odpovědělo 6 respondentů (4,14 %). Odpověď *domov pro seniory*, odpovědělo 9 respondentů (6,21 %). Odpověď *nepracují ve zdravotnictví*, odpověděli 4 respondenti (2,76 %). Odpověď *urologie*, odpovědělo 6 respondentů (4,14 %). Odpověď *plicní*, odpověděli 3 respondenti (2,06 %).

Shrnutí: Do výzkumného šetření se zapojilo celkem 145 respondentů, z toho nejvíce měly zastoupení ženy s počtem 140 (96,55 %) odpovídajících. Nejvíce respondentů odpovídalo ve věkové kategorii 23–30 let, a to s počtem 62 (42,76 %) respondentů, naopak nejméně odpovídalo ve věkové kategorii 51 a více let s počtem 13 (8,96 %) respondentů. U délky praxe 10 a více let bylo nejvíce odpovídacích respondentů, a to 68 (46,90 %), naopak nejméně respondentů zaznačilo délku praxe 0–1 rok s počtem 9 (6,21 %) respondentů. U otázky nejvyšší dosažené vzdělání byl počet respondentů poměrně vyvážený. Středoškolské vzdělání (SZŠ) spolu s vysokoškolským vzděláním (Bc.) mělo stejné zastoupení s nejvyšším počtem respondentů, které sčítalo 47 (32,41 %) odpovídacích. Pouhý 1 (0,69 %) respondent dosáhl vysokoškolského (PhDr., Ph.D.) vzdělání. Nejvíce 32 (22,07 %) respondentů pracuje na oddělení geriatric, dále 30 (20,69 %) respondentů pracuje na interním oddělení a 28 (19,31 %) odpovídajících respondentů pracuje na onkologickém oddělení. Nejméně respondentů pracuje na odděleních: pediatrie 2 (1,38 %) respondenti, plicní 3 (2,06 %) respondenti a 4 (2,76 %) respondenti už ve zdravotnictví nepracují.

5.2 Zpracované otázky k cílům práce současně s jejich hodnocením

Dílčí cíl č. 1 Zjistit, co ví všeobecné sestry o Florence Nightingalové.

U dílčího cíle č. 1 byly zpracovány otázky č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13.

Položka číslo 1: *Když uslyšíte jméno Florence Nightingalová, co se Vám vybaví?*

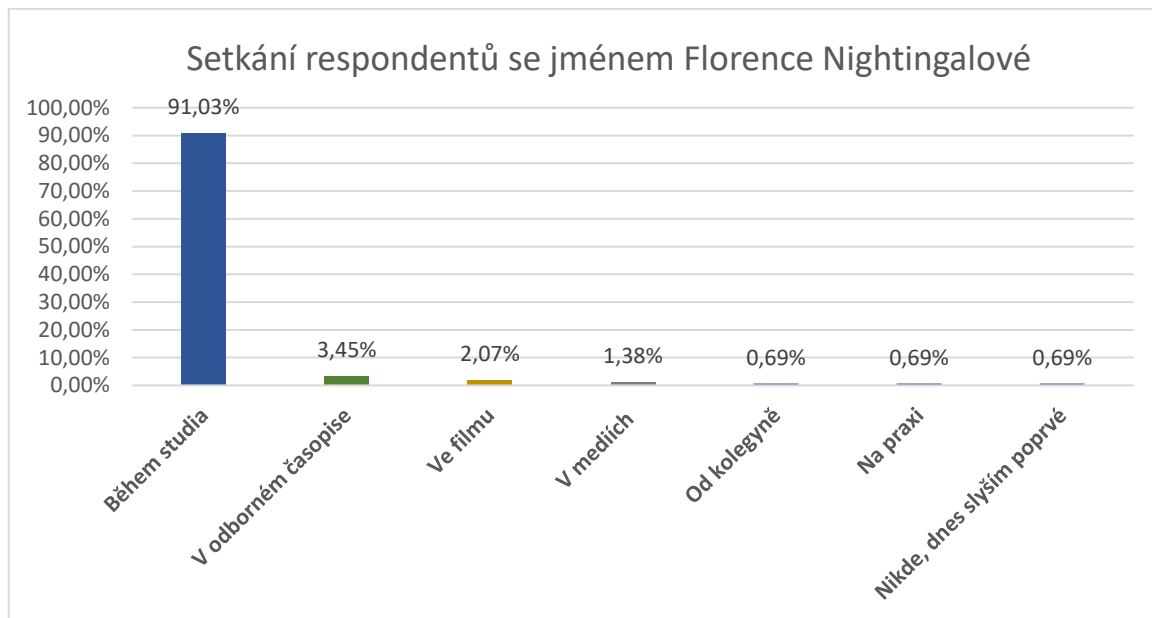
Tabulka 6 Co se vybaví respondentům, když uslyší jméno Florence Nightingalová

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Zakladatelka moderního ošetrovatelství	Ošetrovatelství; zakladatelka ošetrovatelství; průkopnice ošetrovatelství; moderní ošetrovatelství	80	38,65
Zakladatelka první ošetrovatelské školy	Založení první školy; škola; studium; založení školy	17	8,21
Přezdívána "dáma s lampou"	dáma s lampou; dáma s lucernou	50	24,15
Ošetrovatelka	Ošetrovatelka; první ošetrovatelka; první moderní ošetrovatelka; jedna z nejvýznamnějších ošetrovatelek	27	13,04
Krymská válka	Krymská válka; ošetrování na frontě; péče o vojáky; pomohla snížit úmrtnost vojáků	17	8,21
Jiná	Žena z bohaté rodiny; výtah s jídlem; den narození 12.5 den sester; zasloužila se o spoustu věcí; autorka knih; rozsáhlé změny	16	7,74
Celkem	207		100,00 %

Komentář: Na položku číslo 1 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, proto odpovědi byly rozděleny do 6 kategorií. Z celkového počtu 207 odpovědí (100 %) bylo 80 (38,65 %) odpovědí zařazeno do kategorie *zakladatelka moderního ošetrovatelství*, 17 (8,21 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zakladatelka první ošetrovatelské školy*, 50 (24,15 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *přezdívána "dáma s lampou"*, 27 (13,04 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *ošetrovatelka*, 17 (8,21 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *krymská válka*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 16 (7,74 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi: žena

z bohaté rodiny, výtah s jídlem, den narození 12.5. den sester, zasloužila se o spoustu věcí, autorka knih, rozsáhlé změny.

Položka číslo 2: *Kde jste se s tímto jménem poprvé setkala?*

Graf 1 Setkání respondentů se jménem Florence Nightingalové

Komentář: Na položku číslo 2 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *během studia*, označilo 132 respondentů (91,03 %). Odpověď *v odborném časopise*, odpovědělo 5 respondentů (3,45 %). Odpověď *ve filmu*, označili 3 respondenti (2,07 %). Odpověď *v médiích*, označili 2 respondenti (1,38 %). Odpověď *od kolegyně*, označil 1 respondent (0,69 %). Odpověď *na praxi*, označil 1 respondent (0,69 %). Odpověď *nikde, dnes slyším poprvé*, odpověděl 1 respondent (0,69 %).

Položka číslo 3: *Jakou měla Florence Nightingalová národnost?*

Tabulka 7 Národnost Florence Nightingalové

Národnost	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Americká	2	1,38
Německá	2	1,38
Italská	11	7,59

Česká	1	0,69
Dánská	0	0,00
Anglická	122	84,14
Nevím	7	4,82
Celkem	145	100,00

Komentář: Na položku číslo 3 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *americká*, označili 2 respondenti (1,38 %). Odpověď *německá*, označili 2 respondenti (1,38 %). Odpověď *italská*, označilo 11 respondentů (7,59 %). Odpověď *česká*, označil 1 respondent (0,69 %). Odpověď *dánská*, neoznačil žádný respondent. Odpověď *anglická*, označilo 122 respondentů (84,14 %). Odpověď *nevím*, označilo 7 respondentů (4,83 %).

Položka číslo 4: *Jakého byla původu?*

Tabulka 8 Původ Florence Nightingalové

Původ	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Pocházela z vlivné a bohaté rodiny	116	80,00
Byla sirotek	1	0,69
Pocházela z chudé rodiny	22	15,17
Nevím	6	4,14
Celkem	145	100,00

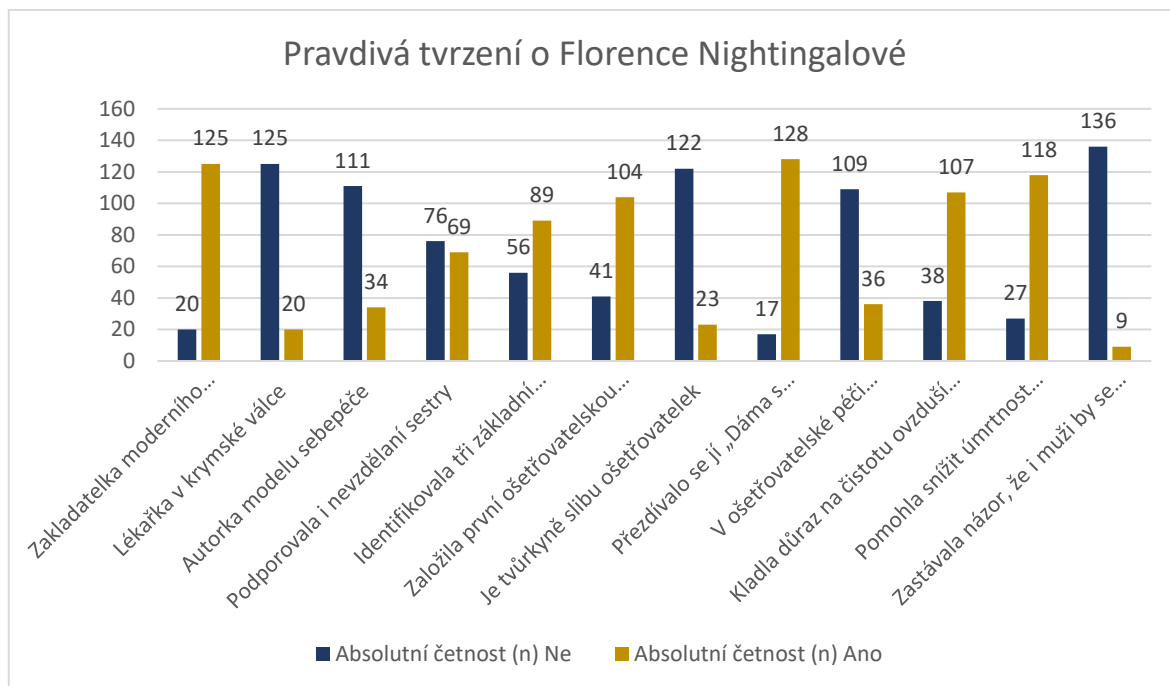
Komentář: Na položku číslo 4 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *pocházela z vlivné a bohaté rodiny*, označilo 116 respondentů (80,00 %). Odpověď *byla sirotek*, označil 1 respondent (0,69 %). Odpověď *pocházela z chudé rodiny*, označilo 22 respondentů (15,17 %). Odpověď *nevím*, označilo 6 respondentů (4,14 %).

Položka číslo 5: *Která tvrzení o Florence Nightingalové jsou pravdivá?*

Tabulka 9 Pravdivá tvrzení o Florence Nightingalové

Tvrzení	Ne		Ano		Počet respondentů
	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	
Zakladatelka moderního ošetrovatelství	20	13,79	125	86,21	145 (100,00 %)
Lékařka v krymské válce	125	86,21	20	13,79	145 (100,00 %)
Autorka modelu sebepečce	111	76,55	34	23,45	145 (100,00 %)
Podporovala i nevzdělaní sestry	76	52,41	69	47,59	145 (100,00 %)
Identifikovala tři základní pojmy – prostředí, zdraví a ošetrovatelská péče	56	38,62	89	61,38	145 (100,00 %)
Založila první ošetrovatelskou školu při nemocnici sv. Tomáše v Londýně	41	28,28	104	71,72	145 (100,00 %)
Je tvůrkyně slibu ošetrovatelek	122	84,14	23	15,86	145 (100,00 %)
Přezdívalo se jí „dáma s lampou“	17	11,72	128	88,25	145 (100,00 %)
V ošetrovatelské péči prosazovala skupinový přístup	109	75,17	36	24,83	145 (100,00 %)
Kladla důraz na čistotu ovzduší a prostředí	38	26,21	107	73,79	145 (100,00 %)
Pomohla snížit úmrtnost vojáků během krymské války	27	18,62	118	81,38	145 (100,00 %)
Zastávala názor, že i muži by se měli angažovat do ošetrovatelství	136	93,79	9	6,21	145 (100,00 %)

Graf 2 Pravdivá tvrzení o Florence Nightingalové

Komentář: Na položku číslo 5 odpovědělo 145 respondentů. Respondenti mohli označit více správných odpovědí. Vycházíme z počtu absolutní četnosti Ne a absolutní četnosti Ano. Celkem bylo 862 odpovědí. Zde uvádíme i grafické znázornění. Odpověď *zakladatelka moderního ošetrovatelství*, označilo 125 respondentů (86,21 %). Odpověď *lékařka v krymské válce*, označilo 20 respondentů (13,79 %). Odpověď *autorka modelu sebezpečí*, označilo 34 respondentů (23,45 %). Odpověď *podporovala i nevzdělané sestry*, označilo 69 respondentů (47,59 %). Odpověď *identifikovala 3 základní pojmy*, označilo 89 respondentů (61,38 %). Odpověď *založila první ošetrovatelskou školu*, označilo 104 respondentů (71,72 %). Odpověď *tvůrkyně slibu ošetrovatelek*, označilo 23 respondentů (15,86 %). Odpověď *„dáma s lamou“*, označilo 128 respondentů (88,25 %). Odpověď *v ošetrovatelské péči prosazovala skupinový přístup*, označilo 36 respondentů (24,83 %). Odpověď *kladla důraz na čistotu, ovzduší a prostředí*, označilo 107 respondentů (73,79 %). Odpověď *pomohla snížit úmrtnost vojáků během krymské války*, označilo 118 respondentů (81,38 %). Odpověď *zastávala názor, že i muži by se měli angažovat do ošetrovatelství*, označilo 9 respondentů (6,21 %).

Položka číslo 6: *Jaká vlastnost Florence Nightingalové je Vám nejvíce sympatická?*

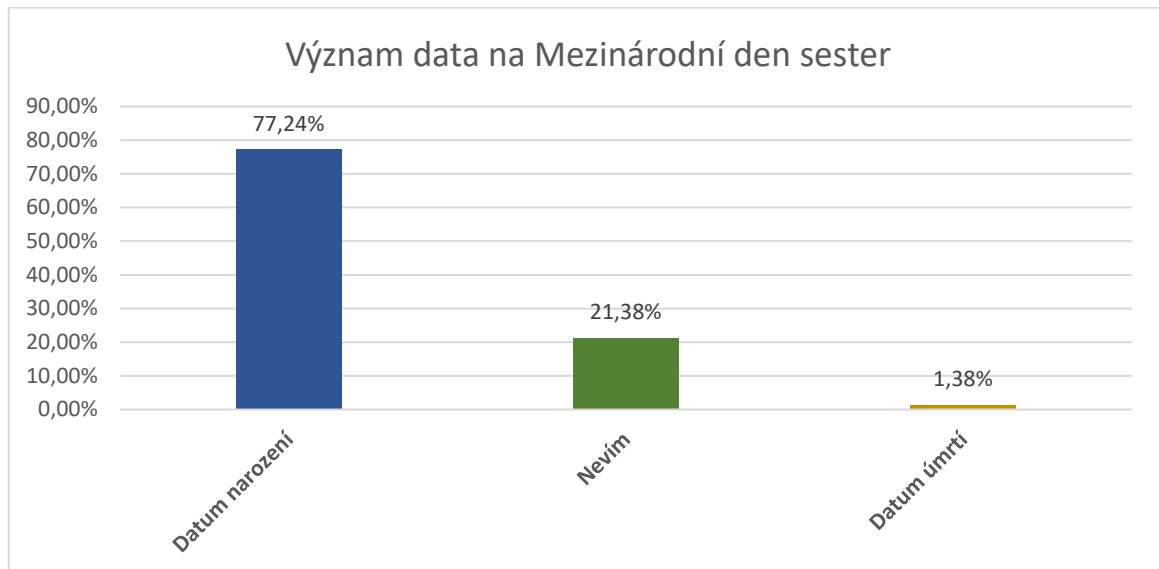
Tabulka 10 Sympatická vlastnost Florence Nightingalové

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Empatická	Empatická	47	26,11
Rozumná	Inteligentní; chytrá; racionální; moudrá	12	6,67
Pilná	Pracovitá; nevzdávala se; pilná; vytrvává; snaživá	19	10,56
Obětavá	Obětavá	21	11,67
Laskavá	Laskavá; srdečná; dobrosrdečná; hodná; milá	12	6,67
Rozhodná	Cílevědomá; odhodlaná; odvážná	23	12,77
Zarputilá	Tvrdohlavá; zarputilá; urputná; houževnatá	8	4,44
Pečlivá	Důsledná; pečlivá; svědomitá; důkladná	7	3,89
Jiná	Moderní; její povaha je mi neznámá; skromná; poctivá; pečovatelská; citlivá; nedělala rozdíly mezi lidmi; vůdčí; filozofie ošetrovatelské péče; nevím; snaha o změny; byla průkopnice	31	17,22
Celkem	180		100,00

Komentář: Na položku číslo 6 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, proto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Z celkového počtu 180 odpovědí (100 %) bylo 47 (26,11 %) odpovědí zařazeno do kategorie *empatická*, 12 (6,67 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *rozumná*, 19 (10,56 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *pilná*, 21 (11,67 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *obětavá*, 12 (6,67 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *laskavá*, 23 (12,77 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *rozhodná*, 8 (4,44 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zarputilá*, 7 (3,89 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *pečlivá*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 31 (17,22 %) odpovědí

a zařadili jsme zde následující odpovědi: moderní, její povaha je mi neznámá, skromná, poctivá, pečovatelská, citlivá, nedělala rozdíly mezi lidmi, vůdčí, filozofie ošetrovatelské péče, nevím, snaha o změny, byla průkopnice.

Položka číslo 7: Každoročně se 12.5. slaví Den sester. Víte, proč zrovna toto datum?

Graf 3 Význam data na Mezinárodní den sester

Komentář: Na položku číslo 7 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Jednalo se o otevřenou otázku. Odpověď *datum narození*, odpovědělo 112 respondentů (77,24 %). Odpověď *nevím*, odpovědělo 31 respondentů (21,38 %). Odpověď *datum úmrtí*, odpověděli 2 respondenti (1,38 %).

Položka číslo 9: *Vyjmenujte 3 vlastnosti (morální hodnoty) Florence Nightingalové.*

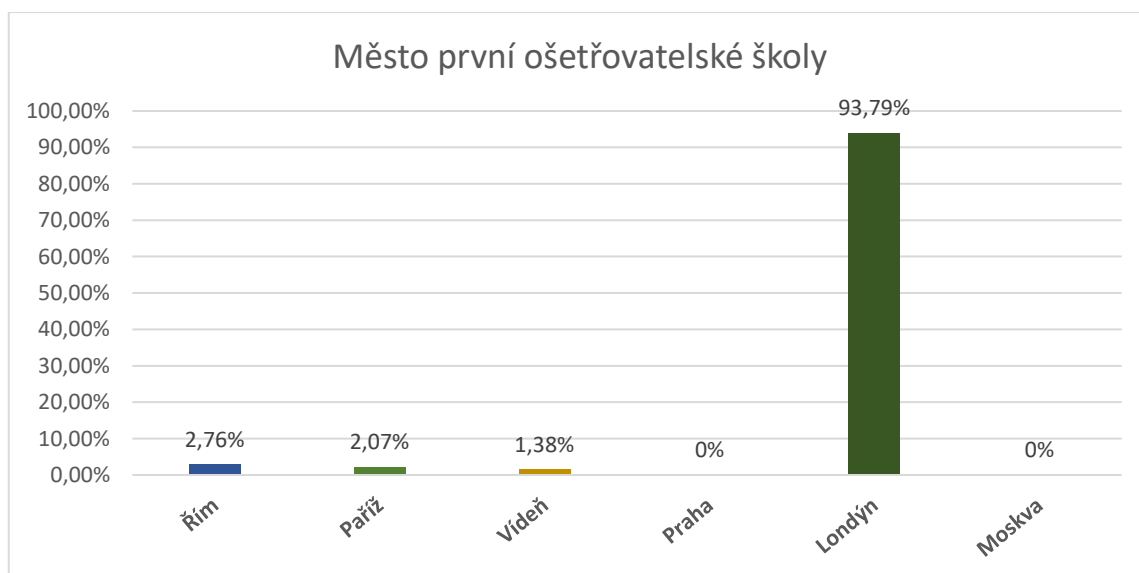
Tabulka 11 Vlastnosti (morální hodnoty) Florence Nightingalové

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nevím	Nevím	34	12,83
Empatie	Empatie; vcítění se	39	14,72
Vzdělanost	Inteligence; vzdělanost; chytrost; učenlivost	27	10,19
Pečlivost	Pečlivost; důkladnost; preciznost; důslednost; přesnost; svědomitost	21	7,92
Obětavost	Obětavost	24	9,06
Laskavost	Laskavost; dobrosrdečnost; šlechetnost; srdečnost; přátelskost	21	7,92
Rozhodnost	Cílevědomost; odhodlanost	17	6,42
Pracovitost	Pracovitost; pilnost; vytrvalost; houževnatost; zarputilost	22	8,30
Samostatnost	Samostatnost; nezávislost	12	4,53
Ctižádostivost	Ctižádostivost; ambiciózní	4	1,51
Nesobeckost	Nesobeckost; altruismus; nezištnost	15	5,66
Jiná	Rovnost; starostlivost; citlivost; odvážnost; všeobecnost; pomoc; průbojnost; důraznost; etika; víra; morálka; kolegiálnost; individuální přístup; nesmrtelnost	29	10,94
Celkem	265		100,00

Komentář: Na položku číslo 9 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, proto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Z celkového počtu 265 odpovědí (100 %) bylo 34 (12,83 %) odpovědí zařazeno do kategorie *nevím*, 39 (14,72 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *empatie*, 27 (10,19 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *vzdělanost*, 21

(7,92 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *pečlivost*, 24 (9,06 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *obětavost*, 21 (7,92 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *laskavost*, 17 (6,42 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *rozhodnost*, 22 (8,30 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *pracovitost*, 12 (4,53 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *samostatnost*, 4 (1,51 %) odpovědi byly zařazeny do kategorie *ctižádostivost*, 15 (5,66 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *nesobeckost*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 29 (10,94 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi:

Položka číslo 13: Florence Nightingalová založila první ošetrovatelskou školu při nemocnici sv. Tomáše, v jakém městě to bylo?

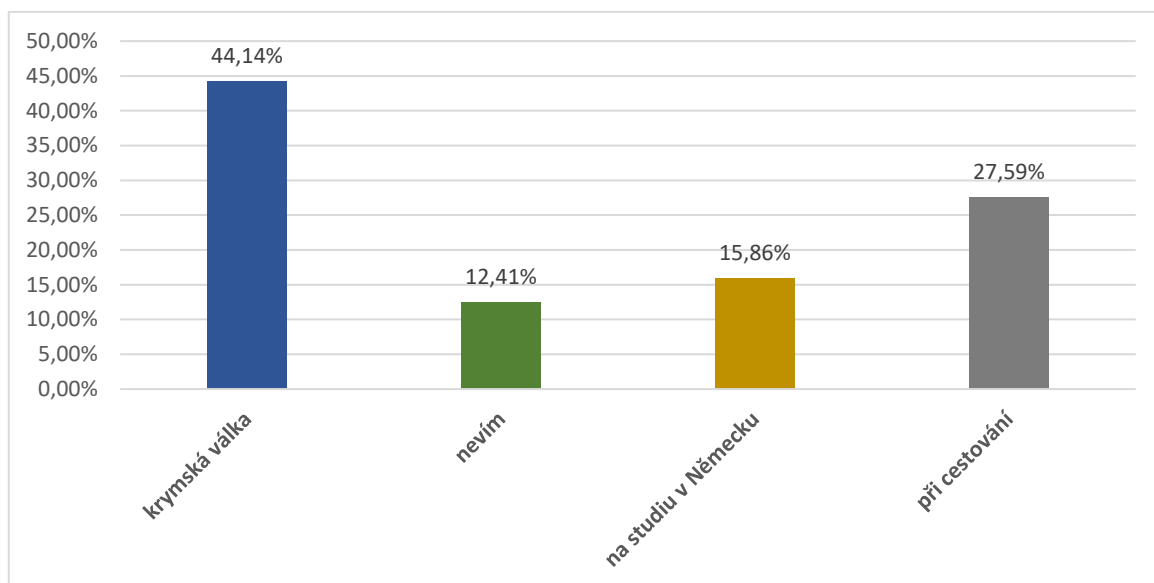
Graf 4 Město první ošetrovatelské školy

Komentář: Na položku číslo 13 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *Řím*, zvolili 4 respondenti (2,76 %). Odpověď *Paříž*, zvolili 3 respondenti (2,07 %). Odpověď *Vídeň*, zvolili 2 respondenti (1,38 %). Odpověď *Praha*, nezvolil žádný respondent. Odpověď *Londýn*, zvolilo 136 respondentů (93,79). Odpověď *Moskva*, nezvolil žádný respondent.

Dílčí cíl č. 2 Analyzovat, jaké způsoby ošetrovatelské péče Florence Nightingalové dosud využívají sestry ve své práci v dnešní době.

U dílčího cíle č. 2 byly zpracovány otázky č. 10, 14, 17, 18, 19.

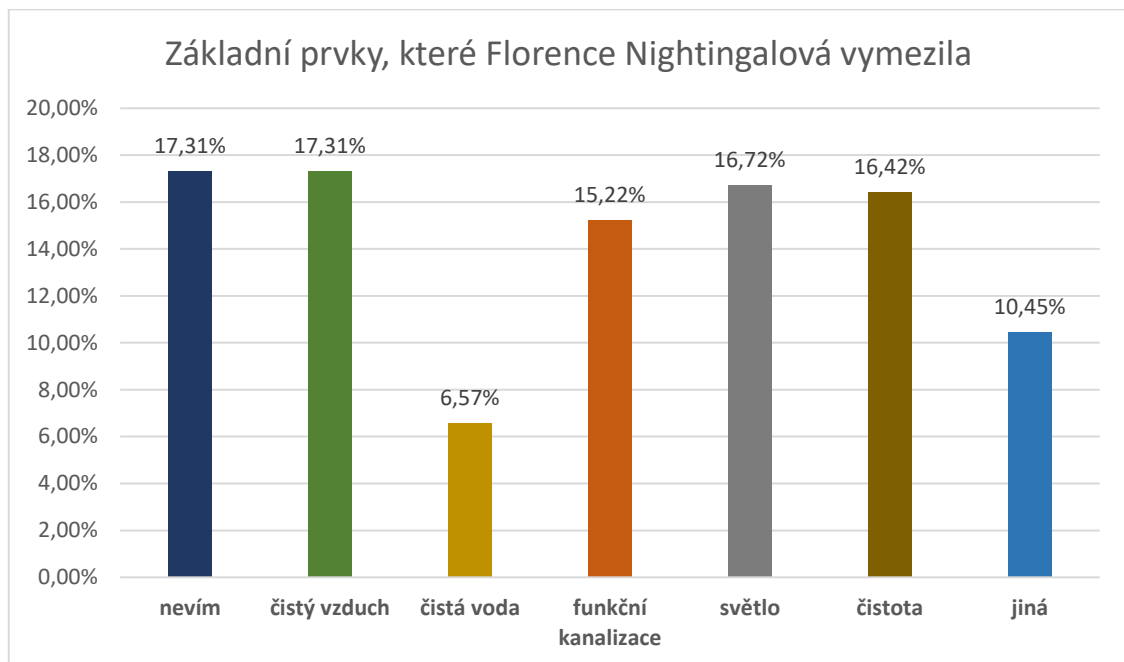
Položka číslo 10: *Kde Florence Nightingalová získala zkušenosti s ošetřováním nemocných?*

Graf 5 Zkušenosti Florence Nightingalové s ošetřováním nemocných

Komentář: Na položku číslo 10 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *krymská válka*, odpovědělo 64 respondentů (44,14 %). Odpověď *nevím*, odpovědělo 18 respondentů (12,41 %). Odpověď *na studiu v Německu*, odpovědělo 23 respondentů (15,86 %). Odpověď *při cestování*, odpovědělo 40 respondentů (27,59 %).

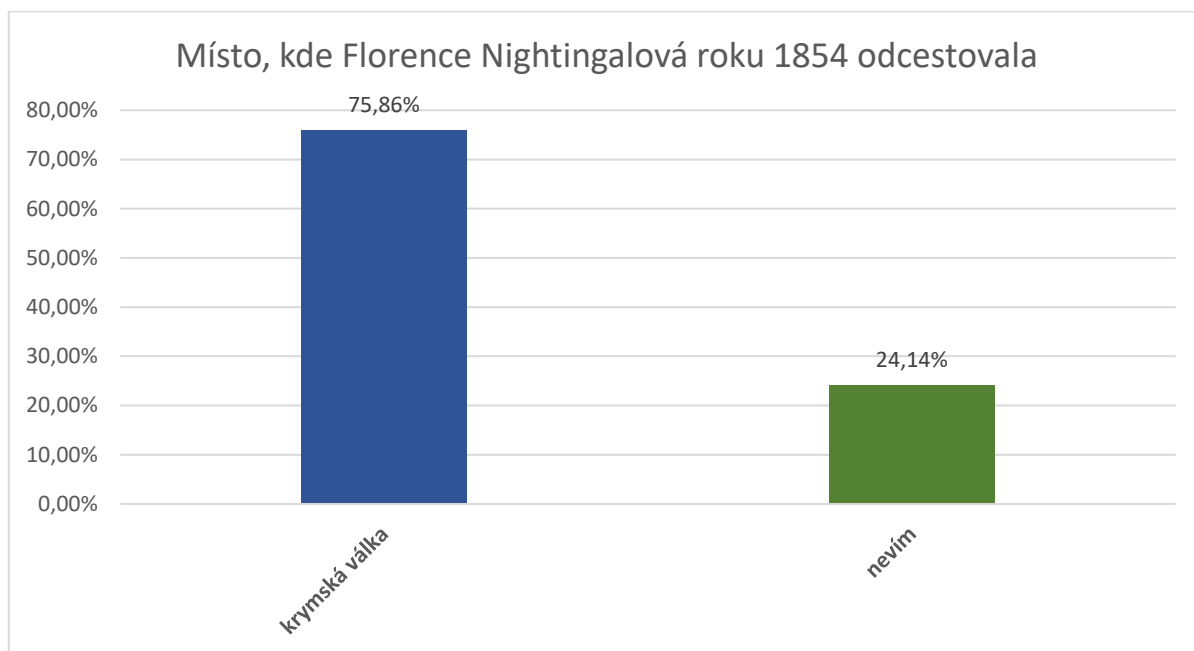
Položka číslo 14: Florence Nightingalová vymezila 5 základních prvků – dokážete je vypsát?

Graf 6 Základní prvky, které Florence Nightingalová vymezila

Komentář: Na položku číslo 14 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, proto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Vycházíme tedy z celkového počtu odpovědí 335 (100 %), bylo 58 (17,31 %) odpovědí zařazeno do kategorie *nevím*, 58 (17,31 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *čistý vzduch*, 22 (6,57 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *čistá voda*, 51 (15,22 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *funkční kanalizace*, 56 (16,72 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *světlo*, 55 (16,42 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *čistota*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 35 (10,45 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi: ochrana prostředí, zdraví, hygiena, pečlivost, pracovitost, vzdělanost, empatie, spolupráce, oblečení, materiál, oddělit infekční pacienty, tišení bolesti, signalizace.

Položka číslo 17: Roku 1854 na žádost ministra války, byla Florence Nightingalová povolána na....., kde následně i s ošetřovatelkami odcestovala.

Graf 7 Místo, kde Florence Nightingalová roku 1854 odcestovala

Komentář: Na položku číslo 17 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Jednalo se o otevřenou otázku. Odpověď *krymská válka*, odpovědělo 110 respondentů (75,86 %). Odpověď *nevím*, odpovědělo 35 respondentů (24,14 %).

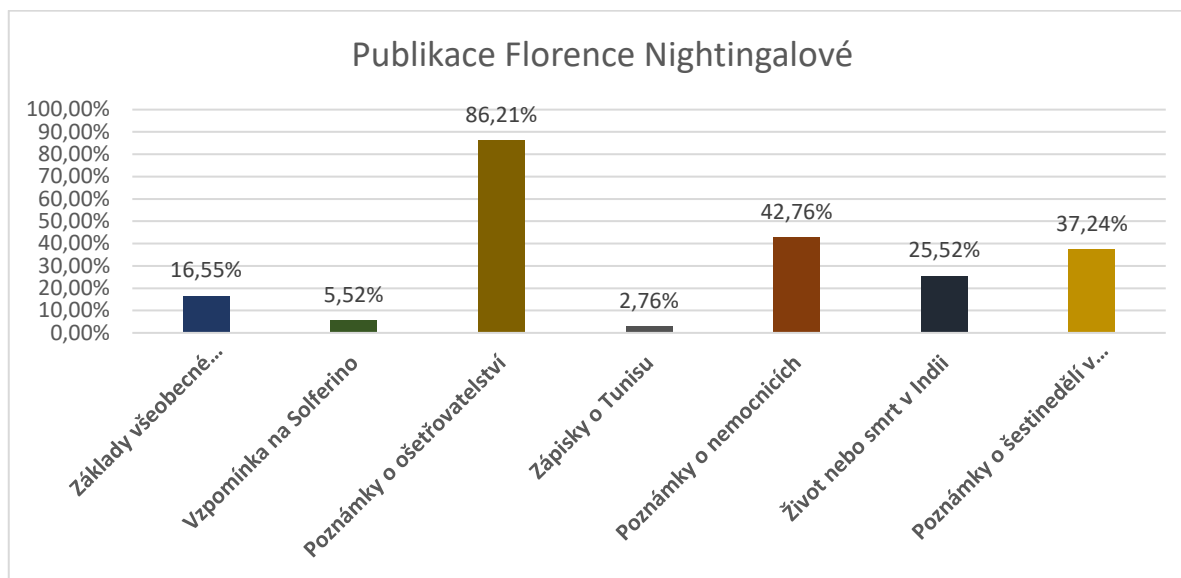
Položka číslo 18: Florence Nightingalová vynikala i v publikační činnosti, které byly překládány do několika jazyků. Které knihy od ní znáte?

Tabulka 12 Publikace Florence Nightingalové

Tvrzení	Ne		Ano	
	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Základy všeobecné válečné chirurgie	121	83,45	24	16,55
Vzpomínka na Solferino	137	94,48	8	5,52
Poznámky o ošetřovatelství	20	13,79	125	86,21
Zápisky o Tunisu	141	97,24	4	2,76

Poznámky o nemocnicích	83	57,24	62	42,76
Život nebo smrt v Indii	108	74,48	37	25,52
Poznámky o šestinedělí v nemocnici	91	62,76	54	37,24

Graf 8 Publikace Florence Nightingalové

Komentář: Na položku číslo 18 odpovědělo 145 respondentů. Respondenti mohli označit více správných odpovědí. Vycházíme z počtu absolutní četnosti Ne a absolutní četnosti Ano. Celkem bylo 314 (100 %) odpovědí. Zde uvádíme i grafické znázornění. Odpověď *Základy všeobecné válečné chirurgie*, označilo 24 respondentů (16,55 %). Odpověď *Vzpomínka na Solferino*, označilo 8 respondentů (5,52 %). Odpověď *Poznámky o ošetrovatelství*, označilo 125 respondentů (86,21 %). Odpověď *Zápisky o Tunisu*, označili 4 respondenti (2,76 %). Odpověď *Poznámky o nemocnicích*, označilo 62 respondentů (42,76 %). Odpověď *Život nebo smrt v Indii*, označilo 37 respondentů (25,52 %). Odpověď *Poznámky o šestinedělí v nemocnici*, označilo 54 respondentů (37,24 %).

Položka číslo 19: Myslíte si, že se některé způsoby ošetrovatelské péče dochovaly do dnešní doby? Pokud ano, které to jsou.

Tabulka 13 Způsoby ošetrovatelské péče

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nevím	Nevím	44	21,47
Zdravé prostředí	Vzduch; voda; kanalizace; čistota; světlo; teplo; ticho; strava; větrání; zdravé prostředí	48	23,41
Hygiena	Hygiena; hygienická péče	35	17,07
Signalizace	Signalizace	15	7,32
Rozdělení mužů a žen na pokojích	Oddělení muži a ženy; oddělené pokoje pro muže a ženy; ženy a muži zvlášť	14	6,83
Třídění nemocných dle onemocnění	Izolace nemocných; třídění nemocných dle onemocnění; rozdělení nemocných dle onemocnění	14	6,83
Jiná	Empatie; skupinová péče; pracovitost; skoro všechny; komunikace; celková spolupráce s lékařem; barevné zdi; uniformy; vzdělávání; plnění potřeb nemocných	35	17,07
Celkem	205		100,00

Komentář: Na položku číslo 19 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, poroto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Vycházíme z celkového počtu odpovědí, a to 205 (100 %) odpovědí. 44 (21,47 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *nevím*, 48 (23,41 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zdravé prostředí*, 35 (17,07 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *hygiena*, 15 (7,32 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *signalizace*, 14 (6,83 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *rozdělení mužů a žen na pokojích*, 14 (6,83 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *třídění nemocných dle onemocnění*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 35 (17,07 %) odpovědí a zařadili jsme zde

následující odpovědi: empatie, skupinová péče, pracovitost, skoro všechny, komunikace, celková spolupráce s lékařem, barevné zdi, uniformy, vzdělávání, plnění potřeb nemocných.

Dílčí cíl č. 3 Analyzovat, jak podle respondentů ovlivnila Florence Nightingalová vývoj ošetrovatelství.

U dílčího cíle č. 3 byly zpracovány otázky č. 8, 11, 12, 15, 16, 20.

Položka číslo 8: *Kdybyste měl/a vypsát 3 zásady, které nejvíce charakterizují péči o nemocné dle zásad Florence Nightingalové, které by to byly?*

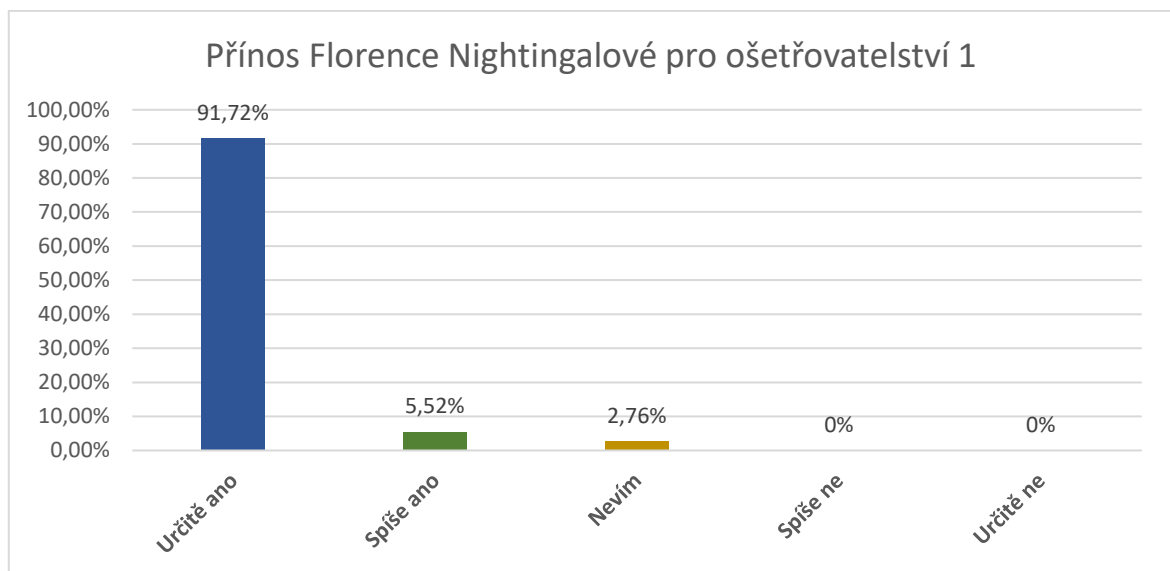
Tabulka 14 Zásady, které charakterizují péči o nemocné dle zásad Florence Nightingalové

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nevím	Nevím	18	6,06
Zdravé prostředí	Zdravé prostředí	60	20,20
Čistota	Čistota	54	18,18
Čistý vzduch	Vzduch; ovzduší; větrání	43	14,48
Světlo	Světlo	20	6,73
Teplo	Teplo	7	2,36
Strava	Strava; potrava; jídlo	11	3,70
Čistá voda	Voda	13	4,38
Hygiena	Hygiena	40	13,47
Jiná	Zdraví; skupinová péče; empatie; obětavost; komplexní péče; čisté prádlo; individuální péče; květiny v pokoji; sucho; vzdělanost; odbornost; rozdělení mužů a žen; podpora zdraví	31	10,44
Celkem	297		100,00

Komentář: Na položku číslo 8 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, poroto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Vycházíme z celkového počtu odpovědí, a to 297 (100 %). 18 (6,06 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *nevím*, 60 (20,20 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zdravé prostředí*, 54 (18,18 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *čistota*, 43 (14,48 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *čistý vzduch*, 20

(6,73 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *světlo*, 7 (2,36 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *teplo*, 11 (3,70 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *strava*, 13 (4,38 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *čistá voda*, 40 (13,47 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *hygiena*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 31 (10,44 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi: zdraví, skupinová péče, empatie, obětavost, komplexní péče, čisté prádlo, individuální péče, květiny v pokoji, sucho, vzdělanost, odbornost, rozdělení mužů a žen, podpora zdraví.

Položka číslo 11: Myslíte si, že Florence Nightingalová byla přínosem pro ošetřovatelství?

Graf 9 Přínos Florence Nightingalové pro ošetřovatelství 1

Komentář: Na položku číslo 11 odpovědělo 145 respondentů (100 %). Odpověď *určitě ano*, označilo 133 respondentů (91,72 %). Odpověď *spíše ano*, označilo 8 respondentů (5,52 %). Odpověď *nevím*, označili 4 respondenti (2,76 %). Odpověď *spíše ne* a *určitě ne*, neoznačil žádný respondent.

Položka číslo 12: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a určitě ano/ spíše ano, vypište v čem.

Tabulka 15 Přínos Florence Nightingalové pro ošetřovatelství 2

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nevím	Nevím	15	8,43
Zakladatelka moderního ošetřovatelství	Zakladatelka moderního ošetřovatelství; moderní ošetřovatelství	42	23,60
Zdravé prostředí	Čistota; vzduch; světlo; teplo; voda; funkční kanalizace	19	10,67
Vzdělávání	Vzdělávání ošetřovatelek; založila první ošetřovatelskou školu	27	15,18
Ošetřovatelská péče	Kvalita ošetřovatelské péče; základy ošetřovatelské péče	25	14,04
Hygienická péče	Hygiena; hygienické základy; hygienická péče; zvýšená hygiena	25	14,04
Jiná	Byla průkopnice v mnoha směrech; její pravidla se dodržují dodnes; zapálení do práce; vznik zásad; vývoj; zachránila spoustu životů díky svým metodám; spousty revolučních změn; svým přístupem; ochota; pravidla; rozvíjení oboru; řád a pravidla	25	14,04
Celkem	178		100,00

Komentář: Na položku číslo 12 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, poroto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Vycházíme tedy z celkového počtu odpovědí, a to 178 (100 %). 15 (8,43 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *nevím*, 42 (23,60 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zakladatelka moderního ošetřovatelství*, 19 (10,67 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zdravé prostředí*, 27 (15,18 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *vzdělávání*, 25 (14,04 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *ošetřovatelská*

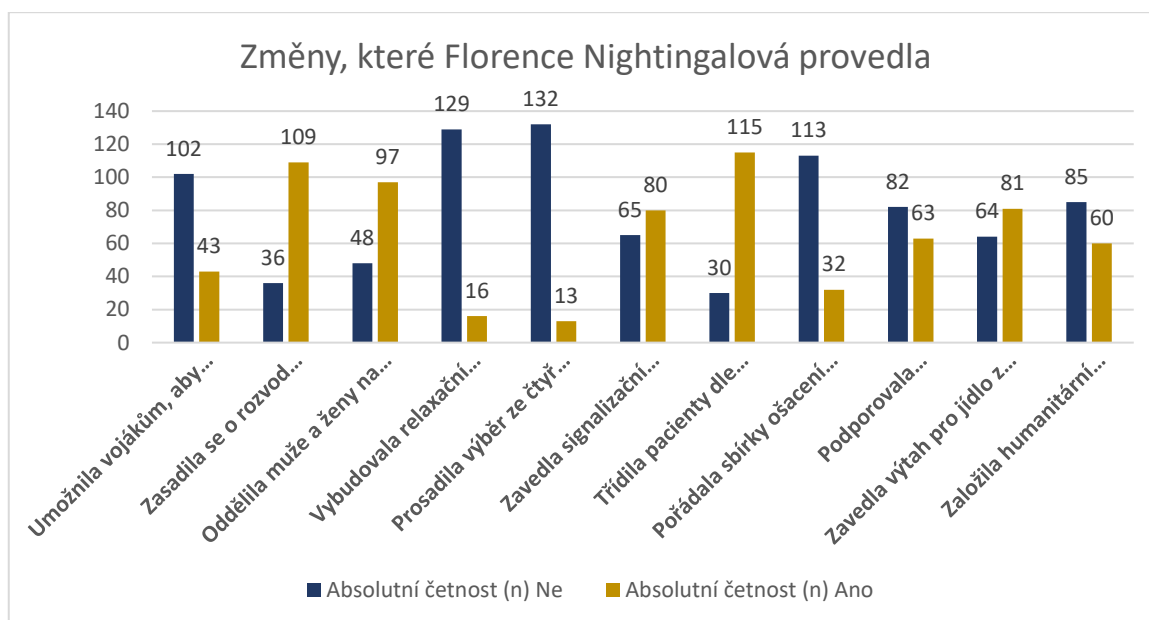
péče, 25 (14,04 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *hygienická péče*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 25 (14,04 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi: byla průkopnice v mnoha směrech, její pravidla se dodržují dodnes, zapálení do práce, vznik zásad, vývoj, zachránila spoustu životů díky svým metodám, spousty revolučních změn, svým přístupem, ochota, pravidla, rozvíjení oboru, řád a pravidla.

Položka číslo 15: Florence Nightingalová provedla tyto změny:

Tabulka 16 Změny, které Florence Nightingalová provedla

Tvrzení	Ne		Ano	
	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Umožnila vojákům, aby posílali rodinám žold	102	70,34	43	29,66
Zasadila se o rozvod teplé vody do pater nemocnice	36	24,83	109	75,17
Oddělila muže a ženy na pokojích v nemocnici	48	33,10	97	66,90
Vybudovala relaxační místnost pro ošetřovatelky, kde si mohly číst	129	88,97	16	11,03
Prosadila výběr ze čtyř jídel pro nemocné v nemocnici	132	91,03	13	8,97
Zavedla signalizační zařízení od lůžka nemocného se zvonkem na chodbě	65	44,83	80	55,17
Třídila pacienty dle onemocnění	30	20,69	115	79,31
Pořádala sbírky ošacení pro vojáky během války	113	77,93	32	22,07

Podporovala ošetřovatelky, aby byly více nápomocny lékařům	82	56,55	63	43,45
Zavedla výtah pro jídlo z kuchyně přímo na oddělení	64	44,14	81	55,86
Založila humanitární organizaci, která se stará o postižené lidi válkou	85	58,62	60	41,38

Graf 10 Změny, které Florence Nightingalová provedla

Komentář: Na položku číslo 15 odpovědělo 145 respondentů. Respondenti mohli označit více správných odpovědí. Vycházíme z počtu absolutní četnosti Ne a absolutní četnosti Ano. Zde uvádíme i grafické znázornění. Celkem bylo 709 odpovědí. Odpověď *umožnila vojákům posílat žold*, zvolilo 43 respondentů (29,66 %). Odpověď *zasadila se o rozvod teplé vody do pater nemocnice*, zvolilo 109 respondentů (75,17 %). Odpověď *oddělila muže a ženy na pokojích v nemocnici*, zvolilo 97 respondentů (66,90 %). Odpověď *vybudovala relaxační místnost pro ošetřovatelky, kde si mohly číst*, zvolilo 16 respondentů (11,03 %). Odpověď *prosadila výběr ze čtyř jídel pro nemocné v nemocnici*, zvolilo 13 respondentů (8,97 %). Odpověď *třídila pacienty dle onemocnění*, zvolilo 115 respondentů (79,31 %). Odpověď *pořádala sbírky ošacení pro vojáky*, zvolilo 32 respondentů (22,07 %). Odpověď *podporovala ošetřovatelky, aby byly více nápomocny lékařům*, zvolilo 63 respondentů

(43,45 %). Odpověď *zavedla výtah pro jídlo z kuchyně přímo na oddělení*, zvolilo 81 respondentů (55,86 %). Odpověď *založila humanitární organizaci, která se stará o postižené lidi válkou*, označilo 60 respondentů (41,38 %).

Položka číslo 16: Je pro Vás Florence Nightingalová v něčem vzorem? Pokud ano, v čem?

Tabulka 17 Florence Nightingalová jako vzor

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nevím	Nevím	37	22,42
Není	Není; ne	16	9,70
Vzdělanost	Vzdělávání	13	7,88
Pracovní vlastnosti	Odevzdaná své práci; výkonnost; obětavá; zápal pro práci; vytrvalost; odhodlání; vysoké pracovní nasazení; v odvaze; v oddanosti; poslání	39	23,64
Vztah k lidem	Empatie; srdečná;	24	14,55
Mravní vlastnosti	Cílevědomá; skromná; zodpovědná; trpělivá	16	9,70
Jiná	Ikona ošetřovatelství, průkopnice, spousta změn, orientovaná na pacienty; oslovil mě její životopis; v mojí práci	20	12,11
Celkem	165		100,00

Komentář: Na položku číslo 16 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, proto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Vycházíme tedy z celkového počtu odpovědí, a to 165 (100 %). 37 (22,42 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *nevím*, 16 (9,70 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *není*, 13 (7,88 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie

vzdělanost, 39 (26,64 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *pracovní vlastnosti*, 24 (14,55 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *vztah k lidem*, 16 (9,70 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *mrvní vlastnosti*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 20 (12,11 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi: ikona ošetrovatelství, průkopnice, spousta změn, orientovaná na pacienty, oslovil mě její životopis a v mojí práci.

Položka číslo 20: Napište činnosti, kterým dala Florence Nightingalová základ a dochovaly se v praxi dodnes.

Tabulka 18 Činnosti, kterým dala Florence Nightingalová základ a dochovaly se v praxi dodnes

Kategorie	Kódy	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nevím	Nevím	31	13,60
Zdravé prostředí	Čistota; rozvody vody; vzduch; světlo; teplo; strava; funkční kanalizace	46	20,18
Vzdělávání	Vzdělávání	11	4,82
Třídění nemocných dle onemocnění	Třídění nemocných dle onemocnění	16	7,02
Statistika	Statistika	11	4,82
Rozdělení mužů a žen	Zvlášť muži a ženy; třídění nemocných dle pohlaví;	13	5,70
Signalizace	Signalizace	20	8,77
Základy hygienické péče	Hygiena; hygienické návyky	34	14,91
Ošetrování ran	Péče o ránu, ošetrování ran; převazování ran	17	7,46
Jiná	Více méně všechny; kontrola; skupinová péče; inteligence; spolupráce s lékařem; individuální péče; vše se vylepšuje; psychologie	29	12,72
Celkem	228		100,00

Komentář: Na položku číslo 20 odpovědělo 145 respondentů. Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli uvést více výroků, proto byly vytvořeny kategorie, na základě nejčastějších odpovědí na tuto otázku. Vycházíme tedy z celkového počtu odpovědí, a to 228 (100 %). 31 (13,60 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *nevím*, 46 (20,18 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *zdravé prostředí*, 11 (4,82 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *vzdělávání*, 16 (7,02 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *třídění nemocných dle onemocnění*, 11 (4,82 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *statistika*, 13 (5,70 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *rozdělení mužů a žen*, 20 (8,77 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *signalizace*, 34 (14,91 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *základy hygienické péče*, 17 (7,46 %) odpovědí bylo zařazeno do kategorie *ošetřování ran*. Do kategorie *jiná* bylo zařazeno 29 (12,72 %) odpovědí a zařadili jsme zde následující odpovědi: více méně všechny, kontrola, skupinová péče, inteligence, spolupráce s lékařem, individuální péče, vše se vylepšuje, psychologie.

6 DISKUZE

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak Florence Nightingalová ovlivnila ošetrovatelskou profesi. Cíl práce byl dosažen pomocí dalších dílčích cílů:

Pomocí prvního dílčího cíle jsme zjišťovali, co vědí všeobecné sestry o Florence Nightingalové. V 91,03 % se o Florence respondenti dozvěděli během studia. Když se řekne Nightingalová, tak jako první se respondentům vybaví v 41,88 % případech, že byla zakladatelka moderního ošetrovatelství. Dále 26,18 % respondentů odpovědělo, že byla přezdívána „dáma s lampou“, neboť v noci chodila kontrolovat raněné vojáky s lampou v ruce. Pro 31,54 % všeobecných sester je nejvíce sympatickou vlastností Florence to, jak byla empatická. V 77,24 % případech všeobecné sestry ví, proč je konkrétní datum, tedy 12.května vybraný na Mezinárodní den sester. Jedná se o datum narození Florence Nightingalové.

Pomocí druhého dílčího cíle jsme analyzovali, jaké způsoby ošetrovatelské péče Florence Nightingalové dosud využívají všeobecné sestry ve své práci v dnešní době. V 28,24 % případech respondenti odpověděli, že se do dnešní doby dochovalo zdravé prostředí. Dále v 25,88 % případech respondenti nevěděli. Jako další způsob ošetrovatelské péče se v 20,58 % případech dochovala hygiena.

Pomocí třetího dílčího cíle jsme analyzovali, jak podle respondentů ovlivnila Florence Nightingalová vývoj ošetrovatelství. V 22,56 % případech všeobecné sestry uvádějí zdravé prostředí, dále v 20,30 % případech uvádějí čistotu. V 91,72 % případech byla Florence pro ošetrovatelství velkým a zásadním přínosem. V 27,45 % případech všeobecné sestry uvádějí moderní ošetrovatelství jehož byla zakladatelkou.

V České republice jsme mnoho bakalářských prací na podobné téma nenašli. V této části uvádíme práce, které byly zpracovány na téma Florence Nightingalové.

Bakalářská práce jejíž je autorka Šolcová s názvem „Florence Nightingale a její vliv na ošetrovatelskou praxi“ z roku 2014, pojednává o dopadech práce Florence Nightingale jak na dobové, tak na současné ošetrovatelství a zdravotnictví. Náš cíl č. 1 (Zjistit, co vědí všeobecné sestry o Florence Nightingalové) koresponduje s cílem (Zjistit, do jaké míry současní studenti ošetrovatelství vědí o Florence Nightingalové), který má ve své práci. Dotazník vyplnilo 55 respondentů. Cílovou skupinou výzkumu byli studenti zdravotnických škol. V 94,55 % případech se respondenti dozvěděli o Florence Nightingalové při studiu ve škole. V naší práci jsme dospěli k podobným výsledkům. Z dotazníkového šetření naší práce

vyšlo, že v 91,03 % případech se respondenti setkali se jménem Florence Nightingalová během studia. Výsledek tohoto šetření byl shodný s naším výsledkem.

Bakalářská práce autorky Chaloupkové s názvem „Znají dnešní sestry historické osobnosti ošetrovatelství?“ z roku 2009, se zabývá historií a vývojem ošetrovatelství v českých zemích a také se zabývá jednotlivými významnými osobnostmi v ošetrovatelství. Cílem praktické části bylo zjistit, vědomosti sester o historii ošetrovatelství. Byla použita metoda dotazníku s celkovým počtem 20 otázek. Do šetření se zapojilo 49 respondentů. V 96 % případů respondenti uvádí, že byla zakladatelka profesionálního ošetrovatelství. Dále v 90 % si respondenti zvolili z nabízených odpovědí, že Florence Nightingalová založila roku 1860 ošetrovatelskou školu v Londýně, autorka knihy „Poznámky k ošetrovatelství“ a dala základy vzniku profesionálního ošetrovatelství. Z dotazníkového šetření naší práce vyšlo, že v 86,21 % respondentů odpovědělo, že byla Florence Nightingalová zakladatelkou moderního ošetrovatelství. 71,72 % respondentů odpovědělo, že v roce 1860 založila první ošetrovatelskou školu v Londýně. V 86,21 % případů respondenti odpověděli, že je autorkou díla „Poznámky o ošetrovatelství“. Výsledek tohoto šetření byl shodný s naším výsledkem.

Dozvěděli jsme se, že respondenti mají Florence Nightingalovou spojenou s tím, že byla zakladatelka moderního ošetrovatelství dále, že byla přezdívána jako “dáma s lamou“. Dalším důležitým přínosem pro ošetrovatelství bylo zajistit zdravé prostředí pro nemocné, kterému dala základ. Dle respondentů jsou zdravé prostředí, čistota a čistý vzduch zásady, které nejvíce charakterizují péči o nemocné dle zásad Florence Nightingalové.

Podobných prací na stejné či podobné téma jsme v České republice mnoho nenašli. Jsme si vědomi limitů naší práce, přesto se ale domníváme, že námi stanovené cíle byly splněny. Věříme, že prezentované výsledky pomohou zdravotníkům k prohlubování hrdosti k výkonu sesterské profese.

ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byla Florence Nightingalová a její vliv na vývoj ošetrovatelství. Hlavním cílem práce bylo zjistit, jak ovlivnila Florence ošetrovatelskou profesi. Dále jsme zjišťovali, co vědí všeobecné sestry o Florence Nightingalové a analyzovali, jaké způsoby ošetrovatelské péče Florence Nightingalové dosud využívají všeobecné sestry ve své práci. Posledním cílem jsme analyzovali, jak podle respondentů ovlivnila Florence Nightingalová vývoj ošetrovatelství. Praktická část byla realizována pomocí kvantitativní metody šetření, a to pomocí dotazníku.

Ze získaných výsledků jsme zjistili, že všeobecné sestry vědí, kdo byla Florence Nightingalová a o co se zasloužila. Ve většině případů, se o Florence respondenti dozvěděli během studia na škole. Jako první se jim vybaví, že byla zakladatelka moderního ošetrovatelství dále, že byla označována jako "dáma s lampou" nebo, že založila první ošetrovatelskou školu. To byl velký mezník pro vzdělávání. Nejvíce sympatickou vlastností Florence pro sestry je, jak byla empatická. Některé sestry vnímají Florence jako vzor v tom, jak byla odevzdaná své práci. Pro ošetrovatelství byla velkým přínosem. Podle sester nejvíce Florence ovlivnila čistotu a zdravé prostředí, jež je nezbytnou součástí k ošetrování nemocných. Doposud sestry ve své práci využívají čisté prostředí, čistotu, signalizaci a hygienu. Všechny stanovené cíle byly splněny.

I přes veškeré obavy sester z vyplňování odpovědí v dotazníku, zda odpověděli správně, jsme zjistili, že sestry vnímají Florence jako velkou ošetrovatelku s velkým O a taky, že byla klíčovým přínosem pro ošetrovatelství. Právě díky Florence Nightingalové a jejím zásadním změnám, které zavedla, je ošetrovatelství dnes na tak vysoké úrovni.

Doporučení pro praxi

Níže uvádíme doporučení pro praxi, doporučení je pro širokou veřejnost, tak i pro zdravotníky. Cílem doporučení je, aby se historie ošetrovatelství dostala více do podvědomí jinou formou než během studia.

- Zařadit na Mezinárodní den sester do středních zdravotnických škol projektové vyučování s pohledem do hloubky historie ošetrovatelství;
- Pomocí studentů vysokoškolského a vyššího odborného studia zprostředkovat v rámci odborných praxí přednášky pro studenty zdravotnických škol na téma historie, osobnosti a vývoj ošetrovatelství;

- V rámci Mezinárodního dne sester, 12. května uspořádat akci, kde by bylo možné nahlédnout, jak probíhalo ošetřování v historii, a to pomocí uniforem, instrumentů, dochovaných fotografií, videozáznamů nebo dokumentů apod.
- Učit sestry hrdosti k profesi – podle vzoru Florence Nightingalové

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BOSTRIDGE, Mark, 2020. *Florence Nightingale: The Woman and Her Legend*. Penguin Books, 704 s. ISBN 0241989221.

BRABCOVÁ, Soňa, 2013. *Vznik a vývoj ošetrovateľských uniforem*. Sestra, č. 5, 25 s. ISSN 1210-0404.

ČESKO, 2004. Zákon č. 96 ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Praha, 2004 [cit. 2022-03-5]. Dostupný z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>.

ČESKO, 2011. Vyhláška č. 55 ze dne 1. března 2011 o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 20, s. 482-544. ISSN 1211-1244.

ČESKO, 2017. Vyhláška č. 391 ze dne 14. prosince 2017, kterou se mění vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění vyhlášky č. 2/2016 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 137, s. 4360–4375. ISSN 1211-1244.

ČESKO, 2017. Zákon č. 201/2017 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Praha, 2017 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-201>

DINGOVÁ ŠLIKOVÁ, Martina, Lucia VRABELOVÁ a Lucie LIDICKÁ, 2018. *Základy ošetrovatelství a ošetrovateľských postupů pro zdravotnické záchranáře*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0717-9.

FARKAŠOVÁ, Dana, 2005. *Ošetrovatelstvo - teória*. Martin: Osveta, 215 s. ISBN 8080631824.

FARKAŠOVÁ, Dana, 2010. *História ošetrovatelstva: učebnica pre odbor ošetrovatelstva*. Martin: Osveta, 169 s. ISBN 9788080633325.

HANÁK, Přemysl, Kateřina IVANOVÁ a Jarmila POTOMKOVÁ, 2015. Hippokrates z Kósu - zakladatel moderní medicíny. *Solen medical education* [online]. 16(3) [cit. 2021-9-27]. Dostupné z: <https://www.pediatriepropraxi.cz/pdfs/ped/2015/03/18.pdf>

HETTNEROVÁ, Magda, 2014. Od „rovnošatu“ k tričku a kalhotám. *FLORENCE: Odborný časopis pro nelékařské zdravotnické pracovníky* [online]. (12) [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: doi:<https://www.florence.cz/casopis/archiv-florence/2014/12/od-rovnosatu-k-tricku-a-kalhotam/>

HISTORY, ed., 2009. Florence Nightingale. *History* [online]. A&E Television Networks [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/womens-history/florence-nightingale-1>

HRADECKÁ, Lenka, 2010. Sestra má být vzdělaná, tvořivá a inteligentní bytost. *Zdraví.euro.cz* [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/sestra-ma-byt-vzdelana-tvoriva-a-inteligentni-bytost-450940>

ICN, © 2022. *Florence Nightingale International Foundation International Achievement Award* [online]., Switzerland [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: <https://www.icn.ch/what-we-do/awards/florence-nightingale-international-foundation-international-achievement-award>

JÍCHOVÁ, Kateřina, 2018. *Ceny Florence Nightingalové za ošetrovatelství uděleny*. Tisková zpráva. Praha. Dostupné také z: https://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/tz_ceny-florence-nightingalove-znaji-sve-letosni-vitezky.pdf

KAZIMOUR, Ivan, 2017. *Historie zdravotnictví* [online]. E-knihy jedou, 450 s. [cit. 2021-9-25]. ISBN 978-80-751-2760-0.

KELNAROVÁ, Jarmila, 2009. *Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty*. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-2830-8.

KRÁTKÁ, Anna, Jana KUTNOHORSKÁ a Martina CICHÁ, 2011. *Ošetrovatelství - morální umění: kapitoly z dějin ošetrovatelství ve vztahu k morálnímu profilu sestry*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4201-4.

KUTNOHORSKA, J., 2009. *Výzkum v ošetrovatelství*. Praha: Grada. Sestra. ISBN 978-80-247-2713-4.

KUTNOHORSKÁ, Jana, 2010. *Historie ošetrovatelství*. Praha: Grada, 206 s. Sestra. ISBN 978-80-247-3224-4.

KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetrovatelství*. 1. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2713-4.

MAGNELLO, M.E., 2012. Florence Nightingale Museum. *Nursing History Review* [online]. United States: Springer Publishing Company, (20), 209-211 [cit. 2021-9-3]. ISSN 10628061. Dostupné z: <https://www-proquest-com.proxy.k.utb.cz/central/docview/883570882/fulltext/4696106A57A94A0FPQ/7?accountid=15518>

MOORE, Charlotte, 2004. *Florence Nightingale: The Lady with the Lamp*. London: Shorty books. ISBN 1-904095-83-6.

MZČR, © 2021. *Koncepce ošetrovatelství 2021* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/koncepce-oseetrovatelstvi/>

NEUBAUER, Jiří, Marek SEDLAČÍK a Oldřich KŘÍŽ, 2012. *Základy statistiky: aplikace v technických a ekonomických oborech*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4273-1.

NIGHTINGALE, Florence, 1874. *Miss Florence Nightingale-ovy Kniha o ošetrování nemocných*. Překlad Paulina KRÁLOVÁ. Praha: J. Otto, 187 s. Ženská bibliotéka. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:b9ad9790-9939-11dd-819a-000d606f5dc6?page=uuid:b847f272-13b9-4453-ac5e-79b4546c86b7>

NUTTON, Vivian, 2021. Galen: Greek physician. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2021-10-1]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Galen>

PAVLÍKOVÁ, Slavomíra, 2007. *Modely ošetrovatel'stva v kocke*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1918-4.

PLEVOVÁ, Ilona a kol., 2018. *Ošetrovatelství I. 2.*, přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 286 stran. ISBN 978-80-271-0888-6.

PLEVOVÁ, Ilona a Regina SLOWIK, 2008. *Vybrané kapitoly z historie ošetrovatelství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Zdravotně sociální fakulta, 120 s. ISBN 978-80-7368-506-5.

POHLOVÁ, Andrea, 2008. *Osobnosti u zrodu profesionálního ošetrovatelského vzdělávání*. Sestra, č. 4. ISSN 1210-0404.

ROMERO REVERÓN, Rafael, 2015. Aristóteles: Pionero en el Estudio de la Anatomía Comparada. *Int. J. Morphol.* [online]. **33**(1) [cit. 2021-10-1]. ISSN 0717-9502. Dostupné z: [doi:http://dx.doi.org/10.4067/S0717-95022015000100052](http://dx.doi.org/10.4067/S0717-95022015000100052)

ROUX, Gayle a Judith HALSTEAD, 2017. *Issues and Trends in Nursing: Practice, Policy and Leadership: Practice, Policy and Leadership*. 2. USA: Jones & Bartlett Learning. 558 s. ISBN 978-1284104899.

Spolek vysokoškolsky vzdělaných sester [online], 2016. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.svvs.cz/>

STAŇKOVÁ, Marta, 2001. *České ošetrovatelství: praktické příručky pro sestry*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví. Praktické příručky pro sestry. ISBN 80-7013-329-5.

STASKOVÁ, Věra, Valérie TÓTHOVÁ a Jaroslav KOŤA, 2019. *Odkaz Joyce E. Travelbee pro ošetrovatelství 21. století*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2206-6.

ŠVEJDOVÁ, Kateřina, 2011. *Historie ošetrovatelství a medicíny*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 111 s. ISBN 9788073726454.

ŠVEJNOHA, Josef, 2008. *Historie Mezinárodního Červeného kříže* [online]. Praha 1: Úřad Českého červeného kříže [cit. 2022-01-22]. ISBN 978-80-87036-28-0. Dostupné z: https://www.cervenkyriz.eu/files/files/cz/edicehnuti/Historie_MCK.pdf

ZACHAROVÁ, Eva, 2017. *Zdravotnická psychologie: teorie a praktická cvičení*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing. Sestra (Grada). 264 s. ISBN 978-80-271-0155-9.

ZBRANKOVÁ, Markéta, 2005. *Florence: Odborný časopis pro nelékařské zdravotnické pracovníky* [online]. Care Comm [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.florence.cz/>

ZELINKA, Patrik, 2014. Historie ošetrovatelských škol. *FLORENCE: Odborný časopis pro nelékařské zdravotnické pracovníky* [online]. Praha: Care Comm [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.florence.cz/odborne-clanky/florence-plus/historie-osetrovatelskych-skol/>

ŽIAKOVÁ, Katarína, Darja JAROŠOVÁ a Juraj ČÁP, ed., 2005. *Ošetrovatelství: konceptuální modely a teorie*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 80-7368-068-8.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

%	procento
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
Bc.	Bakalář
č.	číslo
ČAS	Česká asociace sester
ČR	Česká republika
ČSČK	Československý červený kříž
ČSR	Československá republika
ČSS	Československá společnost sester
Dis.	Diplomovaný specialista
EU	Evropská unie
ICN	International Council of Nurses (Mezinárodní rada sester)
kol.	kolektiv
Mj.	mimo jiné
např.	například
NCO NZO	Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů
oš.	ošetrovatelství
popř.	popřípadě
př.n.l.	před naším letopočtem
s.	strana
SAŠO	Spolek absolventek školy ošetrovatelské
SDS	Spolek diplomovaných sester
sv.	svatý
tj.	to je

tzv.   takzvaně

WHO   World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pohlaví respondentů.....	41
Tabulka 2 Věk respondentů	41
Tabulka 3 Délka praxe respondentů	42
Tabulka 4 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....	42
Tabulka 5 Typ oddělení, na kterém respondenti pracují	43
Tabulka 7 Co se vybaví respondentům, když uslyší jméno Florence Nightingalová.....	45
Tabulka 8 Národnost Florence Nightingalové.....	46
Tabulka 9 Původ Florence Nightingalové	47
Tabulka 10 Pravdivá tvrzení o Florence Nightingalové	48
Tabulka 11 Sympatická vlastnost Florence Nightingalové	50
Tabulka 12 Vlastnosti (morální hodnoty) Florence Nightingalové	52
Tabulka 13 Publikace Florence Nightingalové.....	56
Tabulka 14 Způsoby ošetrovatelské péče	58
Tabulka 15 Zásady, které charakterizují péči o nemocné dle zásad Florence Nightingalové	60
Tabulka 16 Přínos Florence Nightingalové pro ošetrovatelství 2.....	62
Tabulka 17 Změny, které Florence Nightingalová provedla	63
Tabulka 18 Florence Nightingalová jako vzor	65
Tabulka 19 Činnosti, kterým dala Florence Nightingalová základ a dochovaly se v praxi dodnes	66

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Setkání respondentů se jménem Florence Nightingalové	46
Graf 2 Pravdivá tvrzení o Florence Nightingalové	49
Graf 3 Význam data na Mezinárodní den sester	51
Graf 4 Město první ošetrovatelské školy	53
Graf 5 Zkušenosti Florence Nightingalové s ošetřováním nemocných	54
Graf 6 Základní prvky, které Florence Nightingalová vymezila	55
Graf 7 Místo, kde Florence Nightingalová roku 1854 odcestovala	56
Graf 8 Publikace Florence Nightingalové	57
Graf 9 Přínos Florence Nightingalové pro ošetrovatelství 1	61
Graf 10 Změny, které Florence Nightingalová provedla	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Pracovní uniforma diplomovaných sester

Příloha P II: První odznak diplomovaných sester

Příloha P III: Stejnokroj diplomovaných sester I.

Příloha P IV: Stejnokroj diplomovaných sester II.

Příloha P V: Nightingale Rose Diagram

Příloha P VI: Obsah – Kniha o ošetřování nemocných

Příloha P VII: Dotazník

Příloha P VIII: Žádost o sběr dat

**PŘÍLOHA P I: PRACOVNÍ UNIFORMA DIPLOMOVANÝCH
SESTER**

Zdroj: (Brabcová, 2013, s. 8)

PŘÍLOHA P II: PRVNÍ ODZNAK DIPLOMOVANÝCH SESTER

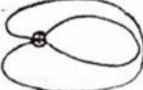
Zdroj: (Brabcová, 2013, s. 8)

PŘÍLOHA P III: STEJNOKROJ DIPLOMOVANÝCH SESTER I.

Doplňky stejnokrojů DIPLOMOVANÝCH SESTER

O d z n a k diplomované sestry.

L i m e č e k z bílého pletu připíná se k šatům patentárou. Sřítí nakreslen avnitř.

M a n ž e t a 3,5 cm široká spíná se s ručičkem dvojitým knoflíčkem.

K n o f l í k y 18 mm v průměru, jednoduché se 4 dírkami, k světlým šatům bílé, k tmavomodrým tmavomodré.

Hygienická obuv s nízkým podpatkem, vždy opatřeným gumou k zajištění tiché chůze. Vhodnou obuv dodá BATA.

Pro službu ústavů: bílé plátěné střevíce s cologum, podpatkem i podrážkou. Kč 12-

Pro práci mimo ústav: černé kožené střevíce. Kč 49-

CO JE SPOLEK DIPLOMOVANÝCH SESTER?

Spolek diplomovaných sester v ČSR je odbornou celostátní organizací, která sdružuje československé sestry bez rozdílu národní, náboženské nebo politické příslušnosti.

Spolek usiluje o povznesení ošetřovatelského stavu, hájí zájmy svých členek a stará se o zvýšení odboru. vzdělání.

Za činné členky jsou přijímány absolventky ošetřovatelských škol, za přispívající členky ošetřovatelky, ochotné přispívatí na účely spolku nejméně Kč 50- ročně.

**Sídlo spolku: Praha II., Ječná ul. 4
telefon č. 323-48.**

Vydal Spolek diplomovaných sester v ČSR na základě ankety v roce 1937, po schválení valnou schůzí SDS 12. I. 1938.

UNIFORMA PŘEDSTAVUJE BEZE SLOV STEJNOKROJE DIPLOMOVANÝCH SESTER

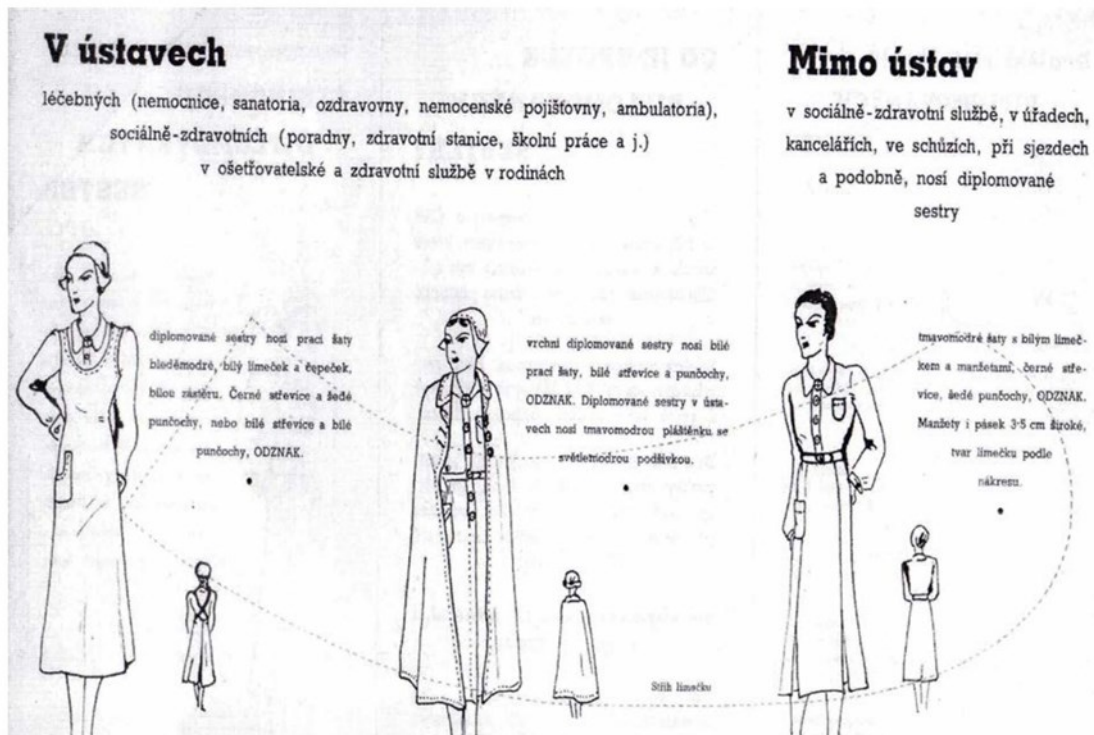

Vycházkový stejnokroj: tmavomodrý plášť a klobouk, černé střevíce, šedé punčochy a rukavice. OZNAK. V zimě bílá šálka, teplejší obuv, tmavomodrý svetr. Švetry předepsaného střihu lze koupiti u firmy Michovský, Praha II., Václavské nám., za sjednanou cenu Kč 72-.. Odvoďte se na Spolek diplomovaných sester.

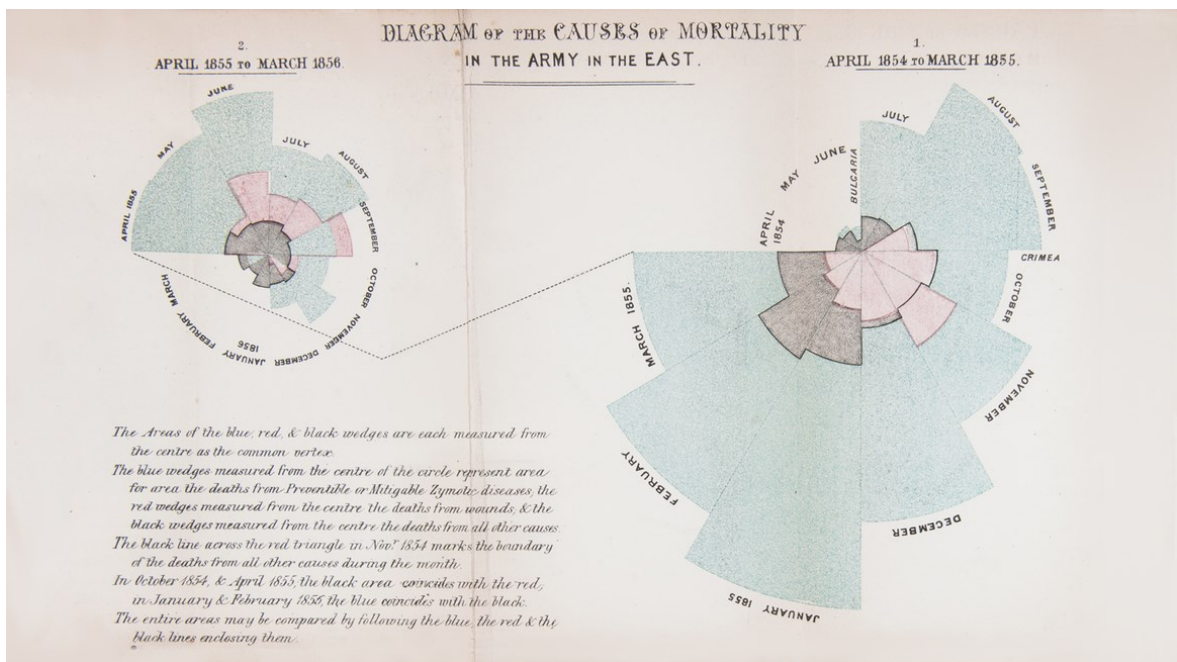
Zdroj: (Brabcová, 2013, s. 10)

PŘÍLOHA P IV: STEJNOKROJ DIPLOMOVANÝCH SESTER II.

Zdroj: (Brabcová, 2013, s.10)

PŘÍLOHA P V: NIGHTINGALE ROSE DIAGRAM

Zdroj: (Nightingale, 1858, online)

PŘÍLOHA P VI: OBSAH – KNIHA O OŠETŘOVÁNÍ NEMOCNÝCH

	Strana
Úvod	9
Provětrávání a teplo	14
Zdravé příbytky	33
Obezřelá dohlídka	49
O klidu	62
Pečujme o rozmanitost a změnu	80
O stravě a potravě	88
Jaká má býti strava nemocného	96
O postelích	108
Světlo	117
Čistota bytů	121
Čistota těla	129
Útěchy a dobré rady přátel a příbuzných	133
Pozorování nemocných	144
Rekonvalescence	171
Závěrek	176

Zdroj: (Nightingale, 1874, online)

PŘÍLOHA P VII: DOTAZNÍK

Vážené kolegyně/kolegové,

jmenuji se Tereza Rafajová a studuji obor Všeobecná sestra na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci ukončení studia zpracovávám průzkumnou bakalářskou práci na téma "Florence Nightingalová – její vliv na vývoj ošetrovatelství". Součástí mé práce je dotazník a já Vás tímto chci požádat o jeho vyplnění. Dotazník je anonymní, získané informace budou použity pouze pro tuto závěrečnou práci a Vaše účast na průzkumném šetření je dobrovolná.

Dávám kvalifikovaný souhlas k tomu, aby UTB shromažďovala, zpracovávala a uchovávala mnou uvedené údaje za účelem výzkumu realizovaného v rámci kvalifikačních prací. UTB ve Zlíně bude postupovat podle závazných ustanovení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 133/2000 Sb. v platném znění. UTB zajistí maximální možnou ochranu těchto údajů vůči třetím osobám a vůči jejich zneužití.

Pokyny k vyplnění dotazníku:

Doba vyplnění dotazníku by neměla přesahovat 10 minut. Dotazník obsahuje otevřené i uzavřené otázky. Pokud není uvedeno jinak, zakroužkujte vždy jen jednu odpověď, a to tu, která nejvíce odpovídá Vašemu názoru. U otevřených otázek odpověď prosím doplňte.

Prosím Vás o vyplnění všech otázek a uvedení pravdivých odpovědí, protože jen ty mi umožní reálné zhodnocení situace v této problematice.

Děkuji za Vaši ochotu a čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Tereza Rafajová

- 1) **Když uslyšíte jméno Florence Nightingale (dále jen F.N.), co se Vám vybaví? (doplňte prosím)**

.....
.....
.....
.....

- 2) **Kde jste se s tímto jménem poprvé setkal/a?**

☐ během studia	☐ od kolegyně
☐ v odborném časopise	☐ ve filmu
☐ na praxi	☐ v médiích
☐ nikde, dnes toto jméno slyším poprvé	
☐ jiné (doplňte prosím)	

- 3) **Jakou měla tato žena národnost?**

☐ americkou	☐ dánskou
☐ německou	☐ anglickou
☐ italskou	☐ nevím
☐ českou	
☐ jinou (doplňte prosím)	

- 4) **Jakého byla původu?**
- pocházela z vlivné a bohaté rodiny byla sirotek
 pocházela z chudé rodiny jiné (doplňte prosím) .....
- 5) **Která tvrzení o F. N. jsou pravdivá? (můžete označit více odpovědí)**
- zakladatelka moderního ošetřovatelství
 lékařka v krymské válce
 autorka modelu sebepečce
 podporovala i nevzdělané sestry
 identifikovala tři základní pojmy – prostředí, zdraví a ošetřovatelská péče
 založila první ošetřovatelskou školu při nemocnici sv. Tomáše v Londýně
 je tvůrkyně slibu ošetřovatelů
 přezdívalo se jí „dáma s lampou“
 v ošetřovatelské péči prosazovala skupinový přístup
 kladla důraz na čistotu ovzduší a prostředí
 pomohla snížit úmrtnost vojáků během Krymské války
 zastávala názor, že i muži by se měli angažovat do ošetřovatelství
- 6) **Jaká vlastnost F.N. je Vám nejvíce sympatická? (doplňte prosím)**
.....
.....
- 7) **Každoročně se 12.5. slaví Den sester. Víte, proč zrovna toto datum? (doplňte prosím)**
.....
.....
- 8) **Kdybyste měl/a vypsát 3 zásady, které nejvíce charakterizují péči o nemocné dle zásad F.N., které by to byly? (doplňte prosím)**
.....
.....
- 9) **Vyjmenujte 3 vlastnosti (morální hodnoty) F.N. (doplňte prosím)**
.....
.....
- 10) **Kde F.N. získala zkušenosti s ošetřováním nemocných? (doplňte prosím)**
.....
.....
- 11) **Myslíte si, že F.N. byla přínosem pro ošetřovatelství?**
- určitě ano spíše ne
 spíše ano určitě ne
 nevím

12) Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a určitě ano/ spíše ano, vypište v čem. (doplňte prosím)

.....
.....
.....

13) F.N. založila první ošetrovatelskou školu při nemocnici sv. Tomáše, v jakém městě to bylo?

☐ Řím	☐ Praha
☐ Paříž	☐ Londýn
☐ Vídeň	☐ Moskva

14) F.N. vymezila 5 základních prvků – dokážete je vypsát? (doplňte prosím)

.....
.....
.....
.....

15) F.N. provedla tyto změny: (můžete označit více odpovědí)

- umožnila vojákům, aby posílali rodinám žold
- zasadila se o rozvod teplé vody do pater nemocnice
- oddělila muže a ženy na pokojích v nemocnici
- vybudovala relaxační místnost pro ošetrovatelky, kde si mohly číst
- prosadila výběr ze čtyř jídel pro nemocné v nemocnici
- zavedla signalizační zařízení od lůžka nemocného se zvonkem na chodbě
- třídila pacienty dle onemocnění
- pořádala sbírky ošacení pro vojáky během války
- podporovala ošetrovatelky, aby byly více nápomocny lékařům
- zavedla výtah pro jídlo z kuchyně přímo na oddělení
- založila humanitární organizaci, která se stará o postižené lidi válkou

16) Je pro Vás F.N. v něčem vzorem? Pokud ano, v čem? (doplňte prosím)

.....
.....
.....
.....

17) Roku 1854 na žádost ministra války, byla F.N. povolána na ..... , kde následně i s ošetrovatelkami odcestovala. (doplňte prosím)

18) F.N. vynikala i v publikační činnosti, které byly překládány do několika jazyků. Které knihy od ní znáte? (můžete označit více odpovědí)

☐ Základy všeobecné válečné chirurgie	☐ Poznámky o nemocnicích
☐ Vzpomínka na Solferino	☐ Život nebo smrt v Indii
☐ Poznámky o ošetrovatelství	☐ Poznámky o šestinedělí v nemocnici
☐ Zápisky o Tunisu	

19) Myslíte si, že se některé způsoby ošetrovatelské péče dochovaly do dnešní doby? Pokud ano, které to jsou. (doplňte prosím)

.....
.....
.....
.....

20) Napište činnosti, kterým dala F.N. základ a dochovaly se v praxi dodnes. (doplňte prosím)

.....
.....
.....
.....

Demografické údaje:

1) Jste:

- muž žena

2) Kolik je Vám let?

- 23 - 30 41 - 50
 31 - 40 51 a více

3) Jak dlouhá je Vaše praxe ve zdravotnictví?

- 0 - 1 rok 5 - 10 let
 1 - 5 rok 10 a více let

4) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v oboru ošetrovatelství?

- stredoškolské (SZŠ)
 vyšší odborné (VOŠZ)
 vysokoškolské (Bc.)
 vysokoškolské (Mgr.)
 vysokoškolské jiné např. PhDr., Ph.D., ...
 specializace (doplňte prosím obor) .....
 jiné (doplňte prosím) .....

5) Na jakém oddělení pracujete? (doplňte prosím)

.....

PŘÍLOHA P VIII: ŽÁDOST O SBĚR DAT

ŽÁDOST O SBĚR DAT PRO STUDIJNÍ ÚČELY

(1/2)

KONTAKTNÍ ÚDAJE ŽADATELE:

jméno, příjmení, titul Tereza Rafajová datum narození _____

adresa bydliště _____

Zaměstnanec KNTB ANO uveďte pracoviště: _____
 NE uveďte název organizace: _____

Název ŠKOLY: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
 jiná vysoká/vyšší odborná škola uveďte název: _____

Název FAKULTY: Fakulta humanitních studií studovaný obor: Všeobecná sestra

Sběr dat za ÚČELEM: bakalářská práce rigorózní práce
 diplomová práce disertační práce
 jiný druh práce, upřesněte: _____

Název PRÁCE: Florence Nightingalová - její vliv na vývoj ošetrovatelství

Název PRACOVISTĚ, kde má být sběr dat proveden: _____

Termín ZAHÁJENÍ a UKONČENÍ sběru dat: od: 21.2.2022 do: 14.3.2022

datum 4.2.2022 podpis žadatele _____

VYJÁDRĚNÍ VEDOUCÍHO dotčeného pracoviště: SOUHLASÍM NESOUHLASÍM podpis _____

VYJÁDRĚNÍ Krajské nemocnice T. Bati: se sběrem dat SOUHLASÍM NESOUHLASÍM
Uveřejnění zdroje informací, KDE probíhal sběr dat: ANO NE

datum 17.2.2022 podpis a razítko _____

POVINNÉ přílohy žádosti:

1. Stručná anotace odborné práce.
2. V případě dotazníkového šetření vzor dotazníku, v případě rozhovoru návrh otázek.
Krajská nemocnice T. Bati, a. s. se tímto zavazuje, že Vámi předložené podklady (dotazníky, výzkumné otázky) nebudou použity k žádnému výzkumnému účelu, ani dále distribuovány. Budou tvořit pouze součást (přílohu) této žádosti, která bude po splnění účelu evidence skartována.
3. **Potvrzení o studiu:**

datum 4.2.2022

Potvrzenou žádost zašlete ve dvou stejnopisech (tzn. i po schválení vedoucím pracoviště), pro **nelékařské obory** náměstkyni pro ošetrovatelskou péči, nebo pro **lékařské obory** náměstkovi pro léčebnou péči Krajské nemocnice T. Bati, a. s., Havlíčkovo nábřeží 600, 762 75 Zlín.

Onkologické oddělení
vrchní sestra – Bc. Bohumila Vojtová

Plicní oddělení
Vrchní sestra – Kateřina Paličková

Centrum klinické gerontologie (CKG)
Vrchní sestra – Mgr. Edita Habartová

Interní oddělení
Vrchní sestra – Ing. Marcela Drábková

Urologické oddělení
Vrchní sestra – Jaroslava Kučerová

PROHLÁŠENÍ O MLČENLIVOSTI

(2/2)

V souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (dále jen „Nařízení“) a také ve smyslu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách ve znění pozdějších předpisů

Já níže podepsaný/á:

jméno, příjmení, titul Tereza Rafajová datum narození _____
adresa bydliště _____

se tímto zavazuji zachovávat úplnou mlčenlivost

o všech informacích, které jsem získal/a v souvislosti se sběrem dat v Krajské nemocnici T. Bati, a. s., IČO: 27661989, se sídlem Havlíčkovy nábřeží 600, 762 75 Zlín (dále jen „Správce OÚ“) za účelem uvedeným v tomto dokumentu.

Jedná se zejména o tyto informace:

1. Informace týkající se pacientů, které jsou součástí zdravotnické dokumentace, tj. **všechny osobní údaje a informace o zdravotním stavu pacienta** (zvláštní kategorie osobních údajů).
2. Informace o zdravotnickém zařízení, centru, odděleních, na kterých sběr dat probíhal, pokud uveřejnění těchto informací není Krajskou nemocnicí T. Bati, a. s. **výslovně dovoleno** (viz strana č. 1 dokumentu).

Dále se zavazuji **neposkytovat žádné informace** o Krajské nemocnici T. Bati, a. s. sdělovacím prostředkům, prostřednictvím sociálních sítí apod.

- ✓ Jsem si vědom/a, že patientská data mohou ve své práci čerpat **pouze z dat pacientů, kteří k tomu udělili souhlas**. Pouze v případě, že se jedná o patientská data čerpaná v **přímé souvislosti** s poskytováním zdravotní péče, **není souhlas vyžadován**.
- ✓ Jsem si vědom/a, že získána data mohou ve své práci použít pouze v **anonymní podobě**, tzn. konkrétní pacient nesmí být žádným způsobem identifikovatelný.
- ✓ Jsem si vědom/a, že povinnost mlčenlivosti nezaniká ukončením mé činnosti v Krajské nemocnici T. Bati, a. s.

Porušení výše uvedených zásad může být důvodem odebráním souhlasu ke sběru dat, rovněž může mít za následek důsledky plynoucí z porušení platné legislativy jak v rovině trestněprávní, tak v rovině občanskoprávní.

ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ – ARCHIVACE

Beru na vědomí, že v souladu s Nařízením GDPR dochází ke zpracování Vašich osobních údajů, a to na základě **oprávněného zájmu** Nemocnice T. Bati (správce osobních údajů).

Účel zpracování osobních údajů: **doložení existence udělující svolení se zpracováním dat pro studijní účely.**
Kategorie osobních údajů: **jméno, příjmení, bydliště, datum narození.**
Doba zpracování osobních údajů: **12 měsíců, popř. do doby uplatnění Vašich práv.***

*Informace o zpracování osobních údajů v Nemocnici T. Bati a o souvisejících právech subjektů údajů jsou k dispozici na www.kntb.cz

- ✓ Beru na vědomí, že v případě uplatnění práv dle Nařízení GDPR, je **působnost pouze do budoucna a není tedy dotčena zákonnost předchozího zpracování** osobních údajů založeného na základě výše uvedeného právního titulu.

Potvrzuji, že jsem byla poučen/a o zpracování osobních údajů a

Souhlasím s tím, aby Správce OÚ zpracovával mé osobní údaje v rozsahu, pro uvedený účel a po dobu, jak je výše uvedeno.

Pro hlašuji, že výše uvedenému textu plně rozumím a stvrzuji ho svým podpisem dobrovolně.

datum 4.2.2022

podpis _____